

บทที่ 4

การพัฒนากฎหมายของไทยเพื่อปราบปรามการใช้โพงก๊วน

การพิจารณานำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับกับการใช้โพงก๊วน ซึ่งอาจถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถลักลอบเงินตราออกนอกประเทศได้และยังไม่มีกฎหมายควบคุมการเงินนอกระบบในส่วนนี้โดยตรง และเหตุผลที่มีการใช้โพงก๊วนในกระบวนการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศหรือลักลอบนำเงินตราเข้าหรือออกนอกประเทศเนื่องจากมาตรการตรวจสอบภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 เดิมที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข มีมาตรการตรวจสอบที่เคร่งครัดเกินไป ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวการการซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่างนักธุรกิจชาวต่างชาติอันจะส่งผลถึงปริมาณการลงทุนในการทำธุรกิจในประเทศไทย นักธุรกิจจึงไปอาศัยปัจจัยทางการเงินนอกระบบอย่างเช่น โพงก๊วน หรือแหล่งค้าเงินเถื่อน ในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศแทน และจะเห็นได้ว่าทุกวันนี้มีธุรกิจที่มีให้บริการค้าเงินเถื่อนเกิดขึ้นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินให้ไปใช้นโยบายตลาดค้าเงินเสรี เพื่อให้ผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่เปิดอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายหันมาจดทะเบียนเป็นธุรกิจค้าเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยคาดว่านโยบายนี้จะทำให้แหล่งค้าเงินเถื่อนมีจำนวนน้อยลง และนักลงทุนและชาวต่างประเทศจะหันมาซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ยังมีผู้ประกอบการหลายรายที่ยังลักลอบซื้อขายเงินตราต่างประเทศอย่างผิดกฎหมาย หรือใช้ธุรกิจซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นสื่อกลางในการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ โดยส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ที่จะปกปิดแหล่งที่มาของเงินที่ได้มาจากการฟอกเงินหรือการกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่น ตามแนวทางของมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

มาตรา 5 ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อนหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) การกระทำความผิดด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิ์ใดๆซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

แต่ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในบทก่อน บุคคลหรือหน่วยธุรกิจที่ถูกเพ่งเล็งว่าจะมีการใช้ โฟยก๊วนลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ ได้แก่ ธุรกิจการเงินรายย่อย อย่างเช่น ร้านโฟยก๊วน โรงรับจำนำ ร้านซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราหรือสิ่งของมีค่า ซึ่งหน่วยธุรกิจเหล่านี้มักจะใช้คน เป็นบุคคลที่ถือโฟยก๊วนไปยังต่างประเทศเพื่อไปขึ้นเงินปลายทางโดยตรง ไม่เหมือนกับธนาคาร พาณิชย์ที่ใช้วิธีการโอนเงินผ่านเครือข่ายออนไลน์หรือเป็นไปตามกระบวนการที่กำหนดไว้ใน กฎหมายธนาคาร ด้วยเหตุนี้ การที่บุคคลเหล่านี้ถือโฟยก๊วนแทนการขนเงินสดหรือหลัก ทรัพย์ออกนอกประเทศโดยตรง เท่ากับเป็นการปกปิดแหล่งที่มาของเงินไม่ได้รับการตรวจสอบ จากเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของด่านศุลกากร หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทย อันได้ แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ได้กำหนดไว้ว่าการเคลื่อนย้ายเงิน ออกไปนอกประเทศเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด จะต้องทำรายงานขออนุญาตโอนเงินออก นอกประเทศให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ กระบวนการโอนเงินออกนอก ประเทศโดยการใช้โฟยก๊วนก็เท่ากับเป็นการใช้หลีกเลี่ยงที่จะทำการรายงานการโอนเงินออก นอกประเทศตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 โดยตรง

และกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการควบคุมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราหรือควบคุม การเคลื่อนย้ายเงินตราออกไปนอกประเทศ อันได้แก่พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยน เงิน พ.ศ. 2485 และกฎหมายว่าด้วยศุลกากรยังไม่มี ความชัดเจนและยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากเมื่อมีการลักลอบส่งหรือนำเงินตราไทยออกนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยโดยผิด กฎหมาย เจ้าหน้าที่ไม่สามารถริบเงินจากบุคคลที่ทำการลักลอบนั้นได้เนื่องจาก มีคำพิพากษา หลายฉบับพิพากษาว่าธนบัตรไทยมิใช่ของที่สามารซื้อขายตามธรรมดาทั่วไปได้ ธนบัตรของ กลางจึงไม่ใช่ “ของ” ที่รับได้ตามกฎหมายศุลกากร ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายโดย กำหนดให้เงินตราเป็น “ของ” ตามกฎหมายศุลกากร เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบังคับเอา กับเงิน ตราเหล่านั้นได้เมื่อตรวจพบว่ามีการลักลอบนำเงินตราออกไปนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย

และมาตรการอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการใช้โฟยก๊วน ได้แก่ มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 อันกำหนดให้สถาบัน การเงินระทำการจัดบันทึกการทำธุรกรรมทางการเงินเมื่อมีมูลค่าในการทำธุรกรรมตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป และมาตรการในการเก็บรักษาพยานหลักฐานเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหลังจากที่ผู้ทำธุรกรรมยกเลิกการทำธุรกรรมหรือปิดบัญชีไปแล้วเป็นระยะเวลา 5 ปี เหล่านี้เป็น มาตรการในการเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินว่ามีการทำธุรกรรมที่น่า สงสัยว่าจะเป็นการใช้โฟยก๊วนอย่างผิดกฎหมายหรือเพื่อการฟอกเงินหรือไม่โดยผ่านการตรวจสอบ เอกสารจากการรายงานของสถาบันการเงินเหล่านั้น

ดังที่ได้บรรยายในเรื่องรูปแบบลักษณะของธุรกิจโพยก๊วนมาทั้งหมดในบทก่อน จะเห็นได้ว่า การใช้โพยก๊วนในการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็มีลักษณะเหมือนกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทอื่นๆ อันได้แก่¹

ประการแรก เป็นการกระทำผิดกฎหมาย หรือแฝงเร้นการกระทำผิดกฎหมายไว้ในกิจการที่ถูกกฎหมาย การใช้โพยก๊วนเพื่อการลักลอบขนเงินข้ามประเทศ เพื่อหลบหลีกการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่บังคับให้การส่งเงินเป็นจำนวนหนึ่งออกนอกประเทศจะต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยเสียก่อน และเนื่องจากธุรกิจโพยก๊วนเป็นสถาบันการเงินนอกระบบ ที่ยังไม่มีกฎหมายเข้าไปควบคุมความถูกต้องของการทำธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจโพยก๊วนจึงไม่ใช่ธุรกิจที่ต้องตามกฎหมายโดยสภาพ นอกจากนั้น ยังพบว่ามักมีการใช้โพยก๊วนในการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างองค์กรอาชญากรรม ธุรกิจการค้ายาเสพติด การก่อการร้ายข้ามชาติ การฉ้อราษฎร์บังหลวง ฯลฯ เพื่อหลบหลีกการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ จึงทำให้การใช้โพยก๊วนอาชเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมายได้

ประการที่ 2 การใช้โพยก๊วนไม่ทิ้งร่องรอยของพยานหลักฐาน ไม่มีการทำรายงานธุรกรรม และไม่อาจตรวจสอบได้โดยมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิม เพราะโดยลักษณะของธุรกิจโพยก๊วนเป็นธุรกิจที่กระทำกันเป็นระบบเครือข่าย หรือองค์กรการกุศลทางศาสนา การดำเนินธุรกิจจึงมีลักษณะไม่เปิดเผยสู่สาธารณชนมากนัก และผู้ที่เข้ามาทำธุรกรรมการเคลื่อนย้ายเงินทุนโดยใช้โพยก๊วนได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่องค์กรธุรกิจไว้เนื้อเชื่อใจและเป็นผู้ที่องค์กรธุรกิจต้องการจะทำธุรกิจด้วยเท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะตรวจจับการกระทำอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยผ่านเครือข่ายของธุรกิจโพยก๊วน ด้วยเหตุนี้ การใช้โพยก๊วนจึงเป็นที่ปรารถนาขององค์กรอาชญากรรมทั้งหลาย เพราะสามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนได้โดยที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบการกระทำผิด

ประการที่ 3 เป็นอาชญากรรมที่ไม่มีภาพพจน์ที่เขย่าขวัญประชาชน เนื่องจากการใช้โพยก๊วนเป็นธุรกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นมานานนับพันปี จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนบางเชื้อชาติ เช่น จีน หรือ อินเดีย กล่าวคือ โพยก๊วนเป็นเครื่องมือในการชำระราคาของคนเหล่านั้นอยู่แล้ว และพบว่า ที่ยังมีการใช้โพยก๊วนส่งเงินข้ามประเทศในปัจจุบัน ก็เพื่อประโยชน์ในทางคุณธรรม กล่าวคือ คนงานที่เข้าไปทำงานในประเทศใหญ่ๆ ยังคงใช้โพยก๊วนส่งเงินข้ามประเทศมาเลี้ยงครอบครัวที่ประเทศบ้านเกิดกันอยู่ แม้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะผิด

¹ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 121.

กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของหลายประเทศแล้วก็ตาม ด้วยความเข้ากันได้ในชีวิตประจำวันดังกล่าว ทำให้ประชาชนไม่รู้สึกรู้สีกว่าการใช้โพยก๊วนเป็นอันตรายต่อความสงบสุขของประชาคมโลกมากกว่าอาชญากรรมประเภทอื่นๆ

ประการที่ 4 เนื่องจากธุรกิจโพยก๊วนจะดำเนินไปได้ ก็ต้องอาศัยผู้ประกอบการที่มีความชำนาญพิเศษในการเคลื่อนย้ายเงินข้ามประเทศที่มีความรู้ในเรื่องการหลีกเลี่ยงมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการเงินการธนาคารที่มีอยู่ และการใช้โพยก๊วนจะต้องอาศัยทีมงานและการวางแผนเป็นอย่างดี เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องประสานกัน รวมทั้งระบบป้องกันข่าวสารของการใช้โพยก๊วนรั่วไหล เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะการรั่วไหลของข่าวสารย่อมหมายถึง ความเสี่ยงต่อการทิ้งร่องรอยของพยานหลักฐานให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ และในปัจจุบันพบว่า มีการโอนเงินโดยใช้โพยก๊วนผ่านเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรอาชญากรรม บ่อนการพนัน สถานบริการเงินนอกระบบ ฯลฯ ความชำนาญด้านระบบคอมพิวเตอร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับธุรกิจโพยก๊วนในยุคใหม่ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า การใช้โพยก๊วนเป็นธุรกรรมทางการเงินที่ต้องอาศัยทั้งความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยี

ประการที่ 5 จากกรณีศึกษาต่างๆจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ใช้โพยก๊วนหรือโอนเงินผ่านธนาคารใต้ดิน มักเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม อย่างเช่น นักการเมือง นักธุรกิจที่ต้องการลักลอบโอนเงินออกนอกประเทศเพื่อการฟอกเงิน หรือการโอนเงินระหว่างเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือองค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษา Jain Hawala ในอินเดีย เครือข่าย Al Queda และ Mujahidin ในตะวันออกกลาง รวมทั้งกรณีการลักลอบนำเงินจากการค่าน้ำมันเถื่อนออกไปนอกประเทศของธนาคารดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ที่เป็นตัวการในการเคลื่อนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายโดยใช้โพยก๊วน มักเป็นผู้มีอำนาจในรัฐบาล หรือเป็นผู้ที่รู้ระบบราชการเกี่ยวกับการเงินการธนาคารเป็นอย่างดี

ประการที่ 6 การใช้โพยก๊วนถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่สามารถจะดำเนินการได้โดยคนเพียงคนเดียว ธุรกิจการส่งเงินโดยใช้โพยก๊วนจะต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายที่รับเงินจากลูกค้าและส่งจ่ายโพยก๊วน คนเดินโพยก๊วน และฝ่ายที่จ่ายเงินตามโพยก๊วนเมื่อมีการนำโพยก๊วนมาขึ้นเงิน ทั้งสามฝ่ายนี้จะต้องมีการประสานงานกันตลอดเวลาจึงจะทำงานได้ และยังเป็น การส่งโพยก๊วนด้วยวิธีใหม่ๆ อย่างเช่น ส่งทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ส่งผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ ส่งผ่านเส้นทางขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ เช่นนี้ก็ต้องอาศัยบุคคลที่มา จากสาขาอาชีพอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น โปรแกรมเมอร์ เจ้าหน้าที่ธนาคาร นักค้าเงินเถื่อน เป็นต้น แต่เมื่อเทียบกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบอื่น เช่น แชร้ลูกโซ่ การกู้เงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรืออาชญากรรมทางการเงินในสถาบันการเงินอื่นๆ ธุรกิจโพยก๊วน

อาจมีจำนวนบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับน้อยกว่า เพราะโดยสภาพของธุรกิจนั้นไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมทำธุรกรรมเป็นการทั่วไป

ประการที่ 7 การส่งเสริมธุรกิจการใช้โพงก๊วนอาจจะเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของสังคม รวมทั้งทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของชาติและระบบสถาบันการเงินของประเทศอย่างใหญ่หลวง แม้ว่าธุรกิจโพงก๊วนจะไม่มีเรื่องของมวลชนเข้ามาเกี่ยวข้องเหมือนแชร์ลูกโซ่หรือการกู้เงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน แต่เงินเคลื่อนย้ายผ่านธุรกิจโพงก๊วนมักเป็นเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินที่ใช้ในการสนับสนุนการก่อการร้ายข้ามชาติ ด้วยเหตุนี้ เงินที่เคลื่อนไหวในธุรกิจโพงก๊วนในที่สุดก็จะนำไปสู่ปฏิบัติการที่ทำลายความสงบสุขของประชาคมโลก ซึ่งได้แก่การก่อการร้ายข้ามชาติ อย่างเช่นในกรณีขององค์กร Al Qaeda ที่ก่อการร้ายในสหรัฐ นอกจากนั้น องค์กรอาชญากรรมหลายแห่งยังใช้ธุรกิจโพงก๊วนในการเคลื่อนย้ายเงินเพื่อการฟอกเงินอยู่ ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจโพงก๊วนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ยังให้การสนับสนุนทางการเงินแก่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และทำให้องค์กรเหล่านั้นอยู่ได้

จากจุดนี้ เมื่อได้มีการอธิบายเกี่ยวกับการใช้โพงก๊วนในการกระทำความผิดอาชญากรรมทางการเงิน ทั้งในส่วนของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นโพงก๊วนตระกูล Hawala ที่ใช้ในตะวันออกกลาง ประเทศอินเดีย และเครือข่ายผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ โพงก๊วนในตระกูล Underground Banking ในภูมิภาคอเมริกาใต้ หรือโพงก๊วนของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เรารู้จักกันดี จะเห็นได้ว่า ถ้าไม่มีการพัฒนากฎหมายให้เป็นไปในแนวทางของ Crime Control เน้นประสิทธิภาพของการปราบปรามอาชญากรรมมากขึ้น ก็จะทำให้เกิดความยากลำบากในการปราบปรามการใช้โพงก๊วนเพื่อการประกอบอาชญากรรม เพราะกฎหมายสวไปไม่ถึงกระบวนการของการใช้โพงก๊วน ทั้งในเรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐานและการเข้าถึงกระบวนการของการโอนเงินโดยใช้โพงก๊วน และการโอนเงินโดยใช้โพงก๊วนทำได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นกระทำผ่านสถาบันการเงินในระบบ สถาบันการเงินนอกระบบ Bureaux de Change Casa de Cambio Alternate Remittance Service ร้านโพงก๊วน โรงรับจำนำ หรือแม้แต่คนเดินโพงซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการที่ใช้ในสถาบันการเงินปกติเข้าควบคุมได้ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการพัฒนากฎหมายให้สามารถเข้าควบคุมธุรกรรมทางการเงินหรือกระบวนการกระทำความผิดที่เดิมกฎหมายบังคับไปไม่ถึง ให้นำมาอยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ให้จงได้

ในส่วนของมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินตราระหว่างประเทศตามแนวทางของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องการจะโอนเงินไปต่างประเทศ โอนเงินเข้ามาในประเทศ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม เมื่อมีจำนวนตามที่

กฎหมายกำหนด ผู้ที่มีหน้าที่จะต้องทำรายงานขออนุญาตโอนเงินแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยกรอกแบบขออนุญาตที่เรียกว่า แบบ ธ.ต. แล้วนำส่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ใดที่ฝ่าฝืนโอนเงินข้ามประเทศโดยไม่ทำเรื่องขออนุญาตต่อธนาคารแห่งประเทศไทยถือว่ามี ความผิดตามกฎหมาย ส่วนในกรณีนี้ได้มีการปลอมแปลงเอกสารแบบ ธ.ต.40 เพื่อนำเงินออกนอกประเทศได้หลายครั้งโดยไม่ต้องขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยทุกครั้ง ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับความเสียหายมูลค่ากว่าเจ็ดพันล้านบาท กรณีนี้จึงเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 โดยตรง

และส่วนที่สำคัญที่สุดได้แก่ การพัฒนามาตรการในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาของไทย โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจในการเข้าตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ที่อาจขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ การพัฒนาเช่นนี้ได้แก่ การนำมาตรการล่อให้กระทำความผิด และการดักฟังข้อมูลเพื่อติดตามการกระทำความผิดมาใช้เป็นกระบวนการทางวิธีพิจารณาความอาญาที่ชอบด้วยกฎหมายตามความเหมาะสม เพราะมาตรการเหล่านี้สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจคดีเศรษฐกิจ สามารถเข้าถึงกระบวนการกระทำความผิดได้รวดเร็ว โดยไม่ต้องประสบกับอุปสรรคเกี่ยวกับเรื่องขั้นตอนในการขออนุญาตจากศาลในการเข้าตรวจค้นตัวและสถานที่ประกอบกรของผู้ที่ต้องสงสัยว่าจะทำการใช้โพงก๊วนอย่างผิดกฎหมายเช่นว่านั้น และทั่วโลกเชื่อว่ามาตรการดังกล่าวนี้เป็นมาตรการที่ส่งผลดีต่อการปราบปรามการใช้โพงก๊วนเพื่อวัตถุประสงค์ที่ผิดกฎหมาย และอาชญากรรมทางการเงินรูปแบบอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นคือขอบเขตของเนื้อหาที่จะทำการวิเคราะห์ในบทที่สี่นี้ ดังนั้นจุดประสงค์ของการวิเคราะห์ในบทที่สี่นี้จึงได้แก่ การพัฒนามาตรการทางกฎหมายในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงกระบวนการของการใช้โพงก๊วนที่ผิดกฎหมาย และศึกษาหาขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการเข้าควบคุมธุรกรรมการใช้โพงก๊วนดังกล่าวว่ามีมากน้อยเพียงใด

4.1 ตัวอย่างของการใช้โพงก๊วนในประเทศไทย

จากที่ได้อธิบายมาแล้วในบทแรกว่าประเทศไทยได้มีการใช้โพงก๊วนมาเป็นเวลานานแล้ว เริ่มต้นจากชาวจีนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยและต้องการส่งเงินไปให้ญาติมิตรที่ประเทศบ้านเกิด โดยใช้วิธีการส่งเงินทางโพงก๊วนแบบจีนหรือ Fei Chien ด้วยเหตุนี้จึงมีธุรกิจที่ให้ บริการเงินนอกระบบเกิดขึ้นในสมัยนั้น อันได้แก่ โรงรับจำนำ ร้านทองหรือร้านซื้อขายแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนของมีค่า หรือ คนเดินโพย เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการส่งเงินตราออกนอกประเทศโดยมีค่าธรรมเนียมที่ถูกกว่าธนาคารพาณิชย์และลดขั้นตอนที่ยุ่งยากการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินแก่รัฐบาล แต่ในปัจจุบันวิธีการใช้โพยก๊วนได้เปลี่ยนไปจากรูปแบบดั้งเดิมสิ่งที่นำมาเป็นโพยก๊วนจะไม่จำกัดอยู่เพียงกระดาษหรือวัตถุมีค่าเท่านั้น แม้ว่าเอกสารราชการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราก็สามารถนำมาใช้เป็นโพยก๊วนได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่สำคัญในการนำมาศึกษาว่าเป็นการใช้โพยก๊วนเพื่อการฟอกเงินหรือไม่ ได้แก่ กรณีของเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ซึ่งดำเนินธุรกิจโดยเปิดบริษัทน้ำมันบังหน้า และกระทำการโอนเงินข้ามประเทศโดยผ่านเครือข่ายโพยก๊วนแขก หรือเครือข่ายโพยก๊วนในตระกูล Hawala นั้นเอง นอกจากนั้น ได้มีการปลอมแปลงเอกสารของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับรายงานประจำวันแสดงบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ (ธ.ด.40) เพื่อใช้เป็นโพยก๊วนในการลักลอบขนเงินตราออกนอกประเทศได้หลายครั้ง และหลังจากคดีของธนาคารดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ยังตรวจพบรูปแบบของการดำเนินธุรกิจโพยก๊วนในทำนองเดียวกันกับคดีนี้อีกหลายราย กรณีเหล่านี้ถือว่าเป็นความผิดฐานร่วมกันฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่ง ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ความผิดเกี่ยวกับการส่งของต้องจำกัดออกนอกประเทศ ตามมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 และกำลังจะพิจารณาว่าเข้าองค์ประกอบในการกระทำความผิดความผิดตามพระราชบัญญัติปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 5 ฐานกระทำการใดๆ เพื่อปกปิดซ่อนเร้นแหล่งที่มาของการฟอกเงิน

จากการสืบสวนพบว่า ผู้ต้องหา ในฐานะตัวแทนของบริษัท ก ติดต่อบริษัทต่างประเทศ ณ ธนาคารพาณิชย์อีกแห่งหนึ่ง และส่งเงินตราออกนอกประเทศ โดยอ้างว่าส่งไปใช้หนี้เงินที่กู้จากต่างประเทศมา ในวงเงิน 4.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ผู้ต้องหาโอนเงินออกโดยใช้แบบฟอร์มของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เรียกว่า ธ.ด.40 (รายงานการส่งเงินออกนอกประเทศ) ยื่นผ่านธนาคารแห่งนั้น ซึ่งมีการโอนเงินไปจำนวนทั้งสิ้น 37.81 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1,436.78 ล้านบาท (ในขณะนั้น 1 ดอลลาร์สหรัฐ มีค่าเท่ากับ 38 บาท) แต่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ได้กำหนดให้ผู้ที่จะโอนเงินออกนอกประเทศตั้งแต่ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป ต้องโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับมอบหมายจากธนาคารแห่งประเทศไทย และต้องกรอกแบบ ธ.ด. 4(ก) ว่าด้วยการขอซื้อเงินตราต่างประเทศ ร่วมกับ แบบ ธ.ด. 40 แต่ผู้ต้องหาได้ใช้แบบฟอร์มเดิมที่โอนเงินไปแล้วนำมาใช้ซ้ำ จึงทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเสียหาย นอกจากนี้ บริษัทอีกสองแห่งที่ผู้ต้องหาเป็นตัวแทนด้วยนั้นได้กระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 7,496.26 ล้านบาท และพบว่ามีผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีนี้ไม่ต่ำกว่า 20 ราย

มีการโอนเงินออกนอกประเทศทั้งหมด 109 ครั้ง โดยมีการโอนเงินไปยังบริษัทในประเทศฮ่องกง สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เมื่อสังเกตพบพฤติกรรมที่ผิดปกติดังกล่าว ธนาคารจึงไล่พนักงานผู้นั้นออก และเจ้าธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ ซึ่งต่อมาเมื่อได้ตรวจสอบความเกี่ยวข้องของบริษัทดังกล่าวพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นและเป็นบริษัทที่ไม่มีธุรกิจรบบรับชัดเจน แต่เป็นการก่อตั้งบริษัทเพื่อบังหน้าเท่านั้น

สำหรับขั้นตอนการฟอกเงินตรวจพบและถือว่าเป็นการใช้โพยก๊วนคือคือ บริษัทได้กู้เงินจากต่างประเทศผ่านธนาคาร แบ่งเป็น บริษัท ก 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บริษัท ข 9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และบริษัท ค 11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแต่ละบริษัทจะนำเงินออกนอกประเทศเพื่อการชำระหนี้ดังกล่าวครั้งละไม่มาก เช่น บริษัท ก จะชำระคืนครั้งละหนึ่งแสนดอลลาร์สหรัฐจนครบ หลังจากนั้นจะใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินเวียนใช้อีกหลายครั้ง โดย ก ใช้เอกสารรวม 90 รายการ บริษัท ข 300 รายการ และบริษัท ค 200 รายการ

การกระทำฟอกเงินข้างต้น ทำให้รัฐสูญเสียรายได้จำนวนมากจากการเลี่ยงภาษี และยังกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้การคำนวณความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจคลาดเคลื่อน ตลอดจนส่งผลให้ค่าเงินบาทขาดเสถียรภาพ จากการนำเงินออกนอกประเทศในจำนวนมากว่าที่นำเข้ามาในประเทศ และการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ยังขยายผลโดยให้นำหนักไปที่การกระทำผิดเกี่ยวกับทุจริตของข้าราชการการเมืองและยาเสพติด นอกเหนือจากธุรกิจค่าน้ำมันเถื่อนส่งออกนอกประเทศ และคดีค่าเพชรบางส่วน

ต่อมา เมื่อเดือนตุลาคม 2544 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตรวจยึดเงินสกุลต่างๆ 12 สกุล ได้ผู้ต้องหา 4 ราย มูลค่าความเสียหายเป็นเงินประมาณ 50 ล้านบาท ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการเหมือนกับการใช้โพยก๊วน โดยรายแรกจับกุมได้ที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ และยึดเงินตราที่นำติดตัวไปต่างประเทศกว่า 12 สกุล มูลค่าหลายแสนเหรียญ โดยรายแรกได้ให้ปากคำว่า เงินตราต่างประเทศเหล่านี้เป็นเงินที่ได้จากการซื้อขายแลกเปลี่ยนภายในประเทศและสะสมมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เพื่อจะนำติดตัวไปประเทศฮ่องกงโดยไม่ผ่านพิธีศุลกากร หรือการรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 และรายที่สองนำเงินติดตัวไปต่างประเทศทำนองเดียวกันกับผู้ต้องหารายแรก โดยมีได้ผ่านพิธีการศุลกากรและทำรายงานการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่อธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอ้างว่าเงินเหล่านั้นเป็นเงินที่ได้จากการรับซื้อจากนักท่องเที่ยว

เที่ยวชาวต่างประเทศ มัคคุเทศก์ และร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าให้ชาวต่างประเทศ ทั้งสองกรณีผู้ต้องหาได้ร้องขอให้ยุติคดีในชั้นศาลอาญา และให้ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ยึดได้ตกเป็นของแผ่นดิน²

ปัญหาในทางปฏิบัติของทั้งสองกรณีนี้ก็คือ กรมศุลกากรสามารถยึดเงินที่ได้จากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ในฐานะ “ของ” ที่ต้องตรวจสอบตามระเบียบพิธีการศุลกากรหรือไม่ และสามารถยุติคดีในชั้นของศาลอาญาได้หรือไม่ แต่จากการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินในปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ อันได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตามมาตรา 8 ทวิ ที่ถือว่า เงินตราต่างประเทศหรือหลักทรัพย์ใดๆที่เกี่ยวข้อง เป็นของที่อาจถูกตรวจสอบได้ตามกฎหมายศุลกากร³

นอกจากนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยกำลังจะทำการตรวจสอบกลุ่มขบวนการฟอกเงินโดยใช้โพยก๊วน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ได้แก่ ชาวอินเดียที่ค้าขายเพชรและผ้า ชาวตะวันออกกลาง และชาวยุโรป และตรวจสอบชาวจีนอีกสามกลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้ค้าทองคำที่เยาวราชบางร้าน กลุ่มที่ทำกิจการทัวร์ยานเยาวราชและสีลม และกลุ่มรับส่งโพยก๊วนย่านถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ประตูน้ำ และสีลม และกลุ่มนักธุรกิจชาวต่างชาติเหล่านั้นได้จ้างวานให้คนไทยเปิดบริษัทเพื่อบังหน้าในการฟอกเงินโดยที่ตนเป็นผู้บริหารในบริษัทนั้น สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบพบว่ามียากกว่า 40 บริษัทที่กระทำการเช่นนี้ ส่วนใหญ่จะเริ่มทำธุรกรรมตั้งแต่ปี 2538⁴ ธุรกรรมที่นิยมทำก็ได้แก่การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยอาศัยการเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน จากการตรวจสอบพบว่ามีปริมาณเงินตราต่างประเทศที่ทำการซื้อขายต่อรายต่อเดือนมีเงินสูงถึง 1,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าความเสียหายที่สูงกว่าคดีธนาคารดังกล่าว ที่ใช้เวลากว่าหนึ่งปีเศษกว่าจะฟอกเงินได้มูลค่าสูงถึง 7,000 ล้านบาท พวกนี้เมื่อถูกจับกุมต่างบอกว่าอยากจะทำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แต่ถูกกีดกันจากทางการ เพราะเกรงว่าจะไปขัดผลประโยชน์กับธนาคารพาณิชย์และทางธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่อนุญาต

ในขณะนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยก็มีบริษัทแลกเปลี่ยนเงินที่อยู่ในความดูแลอยู่แล้ว 216 บริษัท ซึ่งรวมไปถึงธนาคารพาณิชย์ โรงแรม และบริษัทซื้อขายแลกเปลี่ยนเงิน และสถาบันการเงินเหล่านั้นก็ให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่เหตุที่ผู้คนหันไปใช้บริการของโพยก๊วนหรือแก๊งค์เงินเถื่อนจนมีปริมาณเงินตราต่างประเทศไหล

² บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การตีความตามมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 เรื่องเสร็จที่ 15/2545

³ แหล่งเดิม

⁴ เดลินิวส์, 9 พฤศจิกายน 2544

ออกจำนวนมากนั้น เนื่องจากให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในแต่ละครั้ง ทางธนาคารพาณิชย์จะได้กำไรจากค่าธรรมเนียมคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 20-25 ของเงินที่ส่ง แต่การให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินนอกระบบรวมถึงการใช้โพยก๊วนจะเสียค่าธรรมเนียมที่ถูกกว่ากล่าวคือไม่เกินร้อยละ 15 ของยอดเงินทั้งหมด เช่นนี้ทำให้คนหันไปทำธุรกรรมกับพวกค้าเงินเถื่อนมากขึ้น⁵

จากจุดนี้ จึงทำให้รัฐบาลไทยยกร่างกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการลักลอบนำเงินติดตัวออกนอกประเทศ หากมีการลงนามเรียบร้อยก็จะมีผลบังคับใช้ ไม่ว่าจะเดินทางออกนอกประเทศหรือเข้ามาประเทศ หากมีเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐหรือเทียบเท่า จะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร มิฉะนั้นจะถูกยึด⁶ ทั้งนี้ถือเป็นการสอดคล้องกับกบระเบียนการแสดงเอกสารแหล่งที่มาของเงินต่างประเทศ โดยคนที่ไม่ซื้อเงินตราต่างประเทศจะต้องมีแบบรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนที่ได้รับอนุญาต หรือที่เรียกว่า ฐต.4(ก) หากไม่แสดงตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มาตรา 8 ทวิ ถือได้ว่าเป็นการลักลอบหนีภาษีศุลกากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 โดยคาดว่ากฎหมายนี้จะทำให้เงินตราต่างประเทศที่ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในประเทศซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราเข้ามาอยู่ในระบบ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถทราบที่มาที่ไปของเงินดังกล่าวได้

4.2 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงิน โดยกฎหมายดังกล่าวนั้นดูเหมือนเป็นเพียงหลักการทั่วไปในการควบคุมการทำธุรกรรมทางการเงินโดยใช้มูลค่าของการทำธุรกรรมเป็นที่ตั้ง (Amount of Value of Transaction) กล่าวคือ รัฐบาลจะบังคับให้สถาบันการเงินต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินก็ต่อเมื่อมูลค่าในการทำธุรกรรมแต่ละครั้งเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด และยังกำหนดให้การทำรายงานธุรกรรมทางการเงิน รวมไปถึงธุรกรรมทางการเงินอื่น ที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงินด้วย โดยนัยว่าจะเป็นการนำแนวทางของ FATF Recommendation No.8,9 ในส่วนที่เกี่ยวกับ Suspected Transaction Report มาใช้ในพระ

⁵ เติลินิวส์, 9 พฤศจิกายน 2544.

⁶ แหล่งเดิม.

ราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย โปรดสังเกตจากราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 13

“มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ
- (3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า”

จากมาตรานี้ เมื่อมีการทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการโอนเงิน การถอนเงิน การฝากเงิน และปรากฏว่าธุรกรรมนั้นมีการใช้เงินสดจำนวนมากกว่าปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง⁷ ซึ่งได้แก่ 2,000,000 บาท หรือกรณีที่เป็นธุรกรรมเงินสดที่มีความน่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน หรือการหลบหลีกในการรายงานธุรกรรมทางการเงินไม่ว่าด้วยเหตุผลใด พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 13 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินจะต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁸ ถ้ามีการทำธุรกรรมทางการเงินที่ทำแล้วแต่ยังไม่ได้ทำรายงานธุรกรรมทางการเงินให้สถาบันการเงินทำรายงานธุรกรรมทางการเงินย้อนหลังได้ตามมาตรา 14

⁷ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ข้อ 1 การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินต่อสำนักงานในกรณีที่เป็นธุรกรรมตามมาตรา 13 (1) และ (2) ให้ทำเฉพาะที่เป็นธุรกรรมดังต่อไปนี้

- (1) ธุรกรรมตามมาตรา 13 (1) มีจำนวนเงินสดตั้งต่อสองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป
- (2) ธุรกรรมตามมาตรา 13 (2) มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งต่อห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

⁸ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 121.

มาตรา 14 ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่ามีเหตุอันควรเื่อได้ว่าธุรกรรมใดที่ได้กระทำไปแล้วโดยมิได้มีการรายงานตามมาตรา 13 ให้สถาบันการเงินรายงานให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

ส่วนบทบัญญัติตามมาตรา 13(3) ที่ให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยนั้น หมายถึง ธุรกรรมทางการเงินตามปกติที่ได้กระทำไปแล้ว แต่มีความน่าสงสัยว่าธุรกรรมการเงินนั้นอยู่ในขอบเขตของธุรกรรมทางการเงินที่ต้องทำรายงานตามพระราชบัญญัติฟอกเงิน ให้สถาบันการเงินทำรายงานธุรกรรมการเงินย้อนหลังได้เช่นกัน และเมื่อพบว่าธุรกรรมดังกล่าว นั้นอาจมีความเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน สถาบันการเงินสามารถรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยเช่นว่านั้นต่อสำนักงาน ป.ง. ได้ ในฐานะที่เป็นธุรกรรมที่น่าสงสัยที่จะเป็นการฟอกเงิน บทบัญญัติในส่วนนี้เท่ากับเป็นการยอมรับแนวทางของการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยภายใต้ FATF Recommendation No.8 มาใช้ เพื่อให้รัฐบาลสามารถเข้าตรวจสอบธุรกรรมทางการเงิน ไม่ว่าจะถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือไม่ก็ตาม

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดบันทึกรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน มาตรา 20^๙ ได้กำหนดสถาบันการเงินมีหน้าที่จะต้องจัดให้ลูกค้ากรอกเอกสารเพื่อแสดงข้อมูลของตนเองทุกครั้งที่ทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เพื่อให้สถาบันการเงินทราบว่า ลูกค้าเป็นใคร ภูมิลำเนาอยู่ที่ใด ประกอบอาชีพใด และข้อมูลอื่นเท่าที่จำเป็นในการใช้พิจารณาความเหมาะสมระหว่างการทำธุรกรรมและตัวผู้ทำธุรกรรมว่ามีความขัดแย้งกันหรือไม่ เพื่อป้องกันการที่ลูกค้าสถาบันการเงินจะใช้ชื่อปลอม ที่อยู่ปลอม หรือเอกสารแสดงตนปลอม เช่น สำเนาบัตรประชาชนปลอม หรือการที่ลูกค้าของสถาบันการเงินทำธุรกรรมทางการเงินโดยไม่เปิดเผยชื่อหรือมีมูลค่าการทำธุรกรรมไม่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งที่มีการทำธุรกรรม หากสถาบันนั้นได้จัดให้ลูกค้าได้มีการแสดงตนไว้แล้ว^๙

และตามมาตรา 21^๑ เมื่อมีการทำธุรกรรมเงินสด หรือทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากกว่าอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง สถาบันจะต้องจัดให้ลูกค้าทำบันทึกการทำธุร

^๙ “มาตรา 20 ให้สถาบันการเงิน จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว
การแสดงตนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

^๑ กฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

“ข้อ 1 การทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานต่อสำนักงาน ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรม เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว”

“มาตรา 21 การทำธุรกรรมตามมาตรา 13 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมดังกล่าวด้วย

กรรมการการเงินด้วย แต่ถ้าลูกค้าไม่ยอมทำรายงานดังกล่าว สถาบันการเงินจะต้องเป็นผู้ทำรายงานนั้นเสียเอง และเสนอรายงานนั้นให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบในทันที ในกรณีที่เป็นธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน ให้สถาบันการเงินสามารถทำรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยได้เลย ไม่ต้องรอให้ลูกค้าสถาบันการเงินต้องทำรายงาน¹⁰

ดังนั้น สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานธุรกรรมทางการเงินแก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทุกเรื่อง เว้นแต่ถ้าธุรกรรมเช่นว่านั้นมีลักษณะตามที่กฎกระทรวงกำหนดทุกอย่าง สถาบันการเงินจะต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และเมื่อพบกรณีที่เป็นธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน สถาบันการเงินก็ต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินเสนอแก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในทันที

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้โพงก๊วนในระบบธนาคารใต้ดิน (Underground Banking) นั้น แม้จะเป็นการกระทำธุรกรรมทางการเงินผ่านสถาบันการเงิน แต่ก็เป็นการทำธุรกรรมที่ลูกค้าร่วมมือกับสถาบันการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะทำรายงานธุรกรรมทางการเงินแก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสถาบันการเงินก็หลีกเลี่ยงที่จะเก็บข้อมูลของลูกค้าตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 21 และขัดต่อหลัก Know Your Customer Policy รวมไปถึงการปลอมแปลงเอกสารแสดงตนในการทำธุรกรรมทางการเงิน ทำให้ไม่มีร่องรอยแห่งพยานหลักฐานที่ชัดเจนที่จะสาวไปถึงผู้กระทำความผิดได้ ด้วยเหตุนี้ สถาบันการเงินที่ไม่ยอมรายงานธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยดังกล่าวย่อมมีความผิดตามมาตรานี้ เจ้าหน้าที่

ในกรณีที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงเอง และแจ้งให้สำนักงานทราบทันที

บันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบ รายการ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

¹⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

“ข้อ 1 การบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานต่อสำนักงาน ให้ใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมสำหรับธุรกรรมตามมาตรา 13 (1) (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา 17

ข้อ 2 การบันทึกข้อเท็จจริงตามข้อ 1 ให้ลูกค้าลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ในกรณีที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริงหรือปฏิเสธที่จะลงลายมือชื่อในบันทึกดังกล่าว ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงโดยรับข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏในขณะที่ทำธุรกรรมแล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที”

ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงน่าจะใช้มาตรฐานนี้เป็นมาตรการที่จะบังคับให้สถาบันการเงินจะต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นในรอบเดือน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ว่าสถาบันการเงินนั้นมีการกระทำธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายเงินระบบธนาคารใต้ดินหรือไม่

ส่วนระยะเวลาในการเก็บรักษาบันทึกรายงานธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวมาขายต้นมาตรา 22 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายงานเช่นว่านั้นเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันปิดบัญชี วันที่ทำธุรกรรม แล้วแต่ว่าระยะเวลาใดจะยาวกว่า โดยเป็นการถือตามแนวทางของ FATF Recommendation No.12 แต่ลูกค้าที่ฝากเงินกับสถาบันการเงินในระบบธนาคารใต้ดินหรือใช้โพยก็วนมักจะทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเป็นระยะเวลานั้นๆ กล่าวคือ การเปิดบัญชีของลูกค้าบัญชีหนึ่งอาจมีอายุไม่ถึงครึ่งเดือน พอลูกค้าได้รับเงินจากการโอนเงินจากธนาคารใต้ดินแล้วก็จะรีบปิดบัญชีในทันที มาตรการตามมาตรา 22 นี้ สามารถบังคับให้สถาบันการเงินเก็บรายงานบัญชีของลูกค้าไว้หลังจากปิดบัญชีไปแล้วเป็นเวลานานห้าปี ไม่ว่าบัญชีของลูกค้าจะมีอายุยาวนานเท่าใดก็ตาม จึงเป็นมาตรการที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเก็บพยานหลักฐานในการทำธุรกรรมทางกับสถาบันการเงินนั้นได้ดี

ในส่วนของขั้นตอนของการยับยั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับความผิดฐานฟอกเงิน มาตรา 35 กำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจออกหนังสือเพื่อสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นก่อนหน้านั้นได้แต่ต้องไม่เกินสามวันทำการ

ส่วนมาตรการในการเรียกให้ผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำการฟอกเงินมาให้รายงานเป็นไปตามมาตรา 38 ซึ่งเป็นมาตรการที่มีความสำคัญมาก เพราะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน

“มาตรา 22 ให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียด เกี่ยวกับการแสดงเจตนาตนตามมาตรา 20 และบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น แล้วแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่า เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น”

“มาตรา 38 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถเรียกบุคคลหรือหน่วยงานที่น่าสงสัยว่าจะทำธุรกรรมที่เป็นการฟอกเงิน มาให้ให้ถ้อยคำหรือทำเป็นรายงานชี้แจงที่มาที่ไปของการทำธุรกรรมนั้นให้คณะกรรมการธุรกรรมได้ทราบ หรือเรียกให้ผู้ทำธุรกรรมส่งเอกสารพยานหลักฐานในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการธุรกรรมทางการเงินและในวงเล็บ 3 ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าตรวจค้นสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือภูมิสำเนาของผู้ทำธุรกรรม เพื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิจารณาธุรกรรม ตามปกติแล้ว การค้นตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการค้นจะต้องขออนุญาตจากศาลก่อนดำเนินการ แต่ในกฎหมายฟอกเงินนี้ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมเห็นว่ามีควมจำเป็นยิ่งยวดในการที่จะต้องค้นก่อนที่จะได้หมายค้นจากศาล เนื่องจากถ้ารอช้าผู้ทำธุรกรรมอาจมีการปกปิดซ่อนเร้น เคลื่อนย้ายหรือทำลายพยานหลักฐานในการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้ ตามวงเล็บสามเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจมีอำนาจที่จะเข้าตรวจค้นในภูมิสำเนาของผู้ทำธุรกรรมก่อนที่จะได้หมายค้นจากศาลได้

กฎหมายในส่วนนี้จึงเป็นบทยกเว้นมาตรการในการค้นภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในบางส่วน เนื่องจากคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความรวดเร็วในการเก็บรวบรวม

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหะสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดอายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า หากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานนั้นอาจถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง แสดงเอกสารมอบหมายหรือบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้จากกระให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น"

พยานหลักฐานมีความจำเป็นอย่างยิ่งขาด ถ้ากระบวนการของศาล พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอาจสูญสลายได้ กระบวนการนี้จึงเป็นการนำหลักของ Probable Cause มาใช้ เพราะเมื่อคณะกรรมการธุรกรรมมีความสงสัยว่าธุรกรรมทางการเงินมีความน่าสงสัยว่าจะเป็น การฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมก็สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 38 ของพระราชบัญญัตินี้ได้ มาตรานี้จึงทำให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจมากขึ้นเนื่องจากแม้พยานหลักฐานจะยังไม่ชัดเจนว่าผู้ทำธุรกรรมกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เจ้าหน้าที่ก็สามารถเรียกผู้ทำธุรกรรมมาสอบถามเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีก็ได้ จึงเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่สามารถตั้งข้อสันนิษฐานและเข้าถึงการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบอื่นๆ ที่อาจถือว่าเป็นการฟอกเงินได้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะไม่นำไปบังคับใช้ ประกับพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 หรือพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 เพราะเป็นคนละฐานความผิดกัน อนึ่ง การลักลอบเคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศฯไม่ว่าจะโดยการใช้โปยกั๊วหรือวิธีอื่นๆ โดยหลีกเลี่ยงที่จะขออนุญาตกับธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 แต่แม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะไม่เข้าไปตรวจสอบใน กระบวนการขนย้ายเงินออกนอกประเทศที่ตัวบุคคลหรือด้านศุลกากรต่างๆโดยถือว่าเป็นภาระ กิจของเจ้าหน้าที่ในส่วนของการใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 อยู่แล้ว แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการธุรกรรม และเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายฉบับนี้สามารถใช้มาตรการตรวจสอบรายงานธุรกรรม ทางการเงินของสถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบว่ามีการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศโดยใช้ โปยกั๊วหรือไม่ และสามารถเรียกให้สถาบันการเงินเหล่านั้น ทำรายงานเสนอสำนักงาน ปปง. จนเป็นที่พอใจได้ มาตรการเหล่านี้สามารถใช้ตรวจสอบกระบวนการของเงินนอกระบบโดยใช้ โปยกั๊วหรือวิธีอื่นๆเพื่อการฟอกเงินภายในสถาบันการเงินได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้ เมื่อต้องการจะนำมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินมาบังคับใช้กับการปราบปรามเงินนอกระบบอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องสนับสนุน ให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องการบังคับให้สถาบันการเงินต้องทำรายงานธุรกรรม ทางการเงินที่มีมูลค่าสูงกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และธุรกรรมทางการเงินที่มีความน่า สงสัยว่าจะเป็น การฟอกเงิน ประกอบกับจะต้องอบรมให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินที่จะต้อง คำนี้ใน เรื่องของการที่จะไม่กระทำธุรกรรมทางการเงินกับผู้ที่ไม่ปรากฏชื่อ (Anonymous Account) และจะต้องเก็บรักษาข้อมูลของลูกค้าที่มาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินทุกรายแม้ว่า ลูกค้ารายนั้นจะเลิกทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงินของตนแล้วก็ตาม มาตรการเหล่านี้ จะทำให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในส่วนของ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

4.3 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485

การแสวงหามาตรการมาใช้ในการปราบปรามการใช้โพงก๊วนเพื่อกิจการที่ผิดกฎหมาย เป็นการพิจารณาไปที่รูปแบบวิธีการเคลื่อนย้ายเงินโดยตรง แม้ว่าการใช้โพงก๊วนมักจะกระทำ ในธุรกิจที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา สถาบันการเงินนอกระบบหลายแห่ง การส่งเงินผ่าน บ่อนการพนัน และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่วนใหญ่องค์กรเหล่านี้มักผิดกฎหมายด้วย ตัวมันเองอยู่แล้ว ซึ่งกฎหมายที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับส่วนนั้นอาจได้แก่กฎหมายเกี่ยวกับตลาด ค่าเงิน (FOREX) กฎหมายฟอกเงิน หรือกฎหมายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แต่การใช้ โพงก๊วนเป็นเรื่องของวิธีการและกระบวนการโอนเงินโดยแท้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ เคลื่อนย้ายเงินตราดังกล่าวโดยตรง ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ซึ่ง ในประเทศไทยได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2527

ที่ต้องบัญญัติกฎหมายเกณฑ์ว่าด้วยการแลกเปลี่ยนเงินในพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เนื่องจาก เป็นการป้องกันธุรกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราที่ผิดกฎหมาย และการลักลอบนำเงินตรา ออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า การค้าเงินเถื่อน ซึ่งแต่เดิมมีมาตรการ ทางกฎหมายเข้าไปควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินตรา ทั้งที่นำเข้ามาในประเทศและนำออกไปนอก ประเทศ แต่วิธีการเช่นนี้ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการที่ชาวต่างชาติที่มาทำธุรกิจใน ประเทศไทยจะใช้บริการธุรกิจซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราที่มีอยู่ ในการนำเงินตราเข้ามาลงทุนใน ประเทศไทยซึ่งมีความจำเป็นมากเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ แต่ต่อมาเมื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศมีความมั่นคงจนเงินสำรองระหว่างประเทศมีระดับสูง จนน่าพอใจแล้ว รัฐจึงได้มีการเปิดเสรีทางการเงินเพื่อผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อให้สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการเป็นไปได้อย่างเสรี ซึ่งจะสร้างความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นแก่วงการการ เงินระหว่างประเทศ จึงได้ยกเลิกข้อห้ามสำหรับการนำเงินเข้าและส่งออกเงินตราต่างประเทศ ออกไปนอกประเทศไทย แต่ยังคงควบคุมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่อยู่ภายในประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากหมายเหตุท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2535) ออกตามความ

ในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485¹ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้รัฐยังคงสามารถควบคุมตรวจสอบการเงินของประเทศให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เช่น กฎเกณฑ์ในเรื่องการซื้อขายเงินตราต่างประเทศจะต้องกระทำกับตัวแทนรับอนุญาต แต่ก็มีปัญหาเกิดขึ้นอีกว่าเมื่อผ่อนปรนในเรื่องการควบคุมการนำเงินตราออกนอกประเทศแล้ว ก็กลายเป็นช่องว่างในการที่บุคคลหรือองค์กรอาชญากรรมใช้เป็นช่องทางในการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเงินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน หรือเงินในธุรกิจเงินนอกระบบ หรือเงินที่ได้จากการกระทำความผิดอย่างอื่น ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 อีกหลายครั้งเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินตราออกนอกประเทศ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายในส่วนของมาตรา 8 ทวิ ที่ทำให้เงินตราเป็นของที่ต้องตรวจสอบตามกฎหมายศุลกากร และเป็นของที่อาจถูกริบได้ตามกฎหมายศุลกากร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในการที่มาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินไม่สามารถเข้าไปริบเงินตราที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้าเงินเถื่อนได้

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะกำหนดระเบียบวิธีการโอนเงินจากประเทศไทยไปต่างประเทศและโอนเงินจากต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทยด้วยเหตุผลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเงินติดตัวไปต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายเงินลงทุนในธุรกิจในประเทศหรือต่างประเทศ หรือการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศโดยผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินในระบบอื่นๆ ด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้การทำธุรกรรมทางการเงินหรือการเคลื่อนย้ายเงินที่มีมูลค่ามากกว่าที่กฎหมายกำหนด ต้องขออนุญาตต่อธนาคารแห่งประเทศไทยถึงที่มาที่ไปของการทำธุรกรรมนั้นๆ เพื่อเป็นกระบวนการถ่วงดุลตรวจสอบมิให้มีการเคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศหรือนำเข้ามาในประเทศ เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็น การค้ายาเสพติด การค่าน้ำมันเถื่อน แก๊งค์เงินเถื่อน เงินที่ได้จากการพนัน เงินที่ใช้สนับสนุนหรือได้จากการก่อการร้ายข้ามชาติ การฟอกเงิน และอาชญากรรมทางการเงินประเภทอื่นๆ เมื่อผู้ที่กระทำการ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศเจริญเติบโตและมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนในปัจจุบันเงินสำรองระหว่างประเทศมีระดับสูงเป็นที่น่าพอใจ จึงสมควรที่จะผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อให้การนำเงินตราต่างประเทศเข้าออกเป็นไปโดยเสรียิ่งขึ้น อันจะสร้างความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศและสร้างความมั่นใจให้แก่วงการการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงฉบับนี้

เคลื่อนย้ายเงินข้ามประเทศหลีกเลี่ยงที่จะทำการขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทย ให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การเคลื่อนย้ายเงินนั้นอาจมีวัตถุประสงค์ที่ผิดกฎหมาย

ตามกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีบุคคลหรือธุรกิจที่สามารถให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ ดังนี้

- (1) "ตัวแทนซื้อเงิน" หมายความว่า บุคคลที่ประกอบธุรกิจเป็นตัวรวบรวมเงินจากบุคคลอื่นหลายคน เพื่อนำเงินนั้นไปซื้อปัจจัยชำระเงินต่างประเทศจากธนาคารรับอนุญาต หรือบริษัทรับอนุญาตเพื่อส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวและญาติพี่น้องของบุคคลนั้น ๆ ในต่างประเทศ ปัจจุบันตัวแทนซื้อเงินได้ถูกยกเลิก และให้ใช้ "ตัวแทนรับอนุญาต" แทน
- (2) "ตัวแทนรับอนุญาต" หมายความว่า ธนาคารรับอนุญาต และบริษัทรับอนุญาต
 - "บริษัทรับอนุญาต" หมายความว่า บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ซึ่งมีใช้ธนาคาร
 - "ธนาคารรับอนุญาต" หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ
- (3) "บุคคลรับอนุญาต"

แต่ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิก "ตัวแทนซื้อเงิน" ไปแล้ว เช่นนี้ ทำให้บุคคลหรือธุรกิจที่สามารถทำธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ได้ ได้แก่ "ตัวแทนรับอนุญาต" ซึ่งประกอบไปด้วย "บริษัทรับอนุญาต" "ธนาคารรับอนุญาต" กับ "บุคคลรับอนุญาต" เท่านั้น

ในส่วนของกฎหมายแม่บทที่วางหลักการทั่วไปในการควบคุมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงิน ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และจากการอาศัยอำนาจ

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ประกาศ ณ วันที่ 19 มีนาคม 2534 .

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ประกาศ ณ วันที่ 19 มีนาคม 2534 .

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ธนาคารรับอนุญาตที่ประกอบกิจการวิเทศธนกิจ ประกาศ ณ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2536.

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่บุคคลรับอนุญาต ประกาศ ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2543.

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศ เจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อกำหนดรายละเอียดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการนำ เข้าและส่งออกเงินบาทและเงินตราต่างประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้แต่งตั้ง พนักงานของธนาคารเป็นเจ้าพนักงานตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 เรียกว่า เจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อควบคุมดูแลให้มีการ ปฏิบัติตามระเบียบพิธีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทุกประเภทจะต้องกระทำกับธนาคารรับอนุญาต สำหรับบุคคลรับอนุญาตกระทำ ได้ เฉพาะการรับซื้อเช็คเดินทางและธนบัตรเงินตราต่างประเทศ รวมทั้งขายเงินตราต่างประเทศใน รูปของธนบัตรเท่านั้น และไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสกุลเงินในการชำระเงินระหว่างประเทศ แต่ ส่วนใหญ่ จะนิยมใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

การนำเงินตราเข้าและออกนอกประเทศ

การนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไม่มีข้อจำกัด แต่เมื่อนำเข้ามาแล้วต้องขาย หรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยภายใน เจ็ดวันนับแต่วันที่ได้นำหรือนำเข้าแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ยกเว้นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศและ ชาวต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 3 เดือน สถานทูตต่างประเทศและผู้ได้รับเอกสิทธิ์ทูต ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งองค์การสหประชาชาติ องค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ รวมตลอดถึงพนักงาน ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติ ภารกิจเพื่อทบวงการชำนัญพิเศษ องค์การหรือสถาบันนั้น ๆ ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ในประเทศไทย ผู้ประกอบการค้าในประเทศสามารถทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศเพื่อ คุ้มครองความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนกับธนาคารรับอนุญาตในประเทศได้ โดยต้องมีธุรกรรม ทางเศรษฐกิจจริงรองรับ และไม่มีข้อจำกัดในการนำเงินบาทเข้ามาในประเทศ

ส่วนการนำเงินบาทติดตัวออกไปนอกประเทศจะทำได้ครั้งละไม่เกิน 50,000 บาท ถ้า เกินจำนวนที่กำหนดนี้ให้ทำเรื่องขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย เว้นแต่การนำเงินติด ตัวออกไปยังประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศ ไทยจะทำได้ครั้งละไม่เกิน 500,000 บาท

การที่คนไทยจะนำเงินไปเปิดบัญชีในธนาคารต่างประเทศ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ สำหรับบุคคลไทย บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลในประเทศไทยสามารถเปิดบัญชีเงินฝาก เงินตราต่างประเทศไว้กับธนาคารรับอนุญาตในประเทศไทยได้ภายในเงื่อนไข ดังนี้

- (1) เงินที่นำเข้าฝากจะต้องเป็นเงินตราต่างประเทศที่ได้รับมาจากต่างประเทศหรือจากกิจการวิเทศธุรกิจ
- (2) ผู้ฝากต้องยื่นเอกสารแสดงภาระที่ต้องชำระเงินตราต่างประเทศให้แก่บุคคลในต่างประเทศ ธนาคารรับอนุญาต ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย หรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ภายใน 3 เดือน และฝากได้ไม่เกินภาระที่แสดงหลักฐาน
- (3) การฝากธนบัตรเงินตราต่างประเทศจะต้องไม่เกินวันละ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา
- (4) การถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศให้แก่บุคคลในต่างประเทศ ธนาคารรับอนุญาต ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ต้องแสดงเอกสารหลักฐานตามที่เจ้าพนักงานกำหนด หรือไม่เช่นนั้นต้องถอนมาแลกเปลี่ยนเงินบาทกับธนาคารรับอนุญาต
- (5) ยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝาก ณ ขณะใดขณะหนึ่งต้องไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าสำหรับบุคคลธรรมดา และไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่า สำหรับนิติบุคคล

ส่วนบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ สามารถเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศไว้กับธนาคารรับอนุญาตในประเทศไทยได้โดยไม่ถูกจำกัดตามเงื่อนไขข้างต้น แต่ทั้งนี้เงินตราต่างประเทศที่นำเข้าฝากต้องมีแหล่งเงินได้จากต่างประเทศหรือได้รับชำระหนี้จากบุคคลในประเทศ หรือจากเงินกู้ธนาคารรับอนุญาตโดยมีเอกสารแนบตามระเบียบ

ส่วนในกรณีที่บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศต้องการเปิดบัญชีเงินบาท บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศสามารถเปิดบัญชีเงินบาทไว้กับธนาคารรับอนุญาตในประเทศไทยได้ โดยเงินบาทที่ฝากเข้าบัญชีจะต้องเป็นเงินในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เงินบาทที่ได้รับจากการแลกด้วยเงินตราต่างประเทศที่นำเข้ามาจากต่างประเทศหรือถอนจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ
- (2) เงินบาทที่โอนมาจากบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศบัญชีอื่น
- (3) เงินบาทที่ได้รับชำระค่าสินค้าเข้าและภาระผูกพันหนี้จากบุคคลในประเทศ

การถอนเงินบาทจากบัญชีเงินฝากนี้ไม่มีข้อจำกัดใด ๆ รวมทั้งการถอนเพื่อนำเงินบาทไปซื้อเงินตราต่างประเทศส่งออก

การส่งเงินเพื่อการชำระราคาค่าสินค้าและบริการ

สำหรับกฎเกณฑ์ในการส่งเงินตราต่างประเทศออกหรือเข้ามาในประเทศเพื่อการชำระราคาสินค้า ในกรณีการรับชำระราคาค่าสินค้าออกที่มีมูลค่าเกินกว่า 500,000 บาท ผู้ส่งของออกจะต้องนำเงินค่าของส่งออกเข้ามาในประเทศทันทีที่ได้รับชำระเงินจากผู้ซื้อในต่างประเทศ และต้องไม่เกิน 120 วันนับแต่วันที่ส่งของออกและจะต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้ออกหรือนำเข้า

ส่วนในกรณีที่ผู้นำสินค้าเข้าจะส่งเงินออกนอกประเทศเพื่อการชำระราคาสินค้าเข้า ผู้นำของเข้าสามารถซื้อเงินตราต่างประเทศหรือถอนเงินตราต่างประเทศจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ เพื่อโอนไปชำระค่าของนำเข้าหรือของที่ส่งจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยไม่นำของเข้ามาในประเทศไทยได้ โดยไม่มีข้อจำกัดและการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไปชำระค่าของนำเข้าสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าพนักงาน

สำหรับการจ่ายชำระค่าบริการให้แก่ชาวต่างประเทศ เช่น ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินกำไร หรือค่าธรรมเนียม สามารถกระทำได้เมื่อแสดงเอกสารหลักฐานต่อธนาคารรับอนุญาต บุคคลในประเทศสามารถซื้อเงินเป็นค่าใช้จ่ายการศึกษา หรือนำเงินตราต่างประเทศติดตัวเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางได้ไม่จำกัดจำนวน

บุคคลในประเทศที่ได้รับเงินตราต่างประเทศจากค่าบริการจะต้องขายหรือฝากเงินตราต่างประเทศนั้นกับธนาคารรับอนุญาตภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้ออกหรือนำเข้า

การโอนเงินเพื่อการลงทุน

ในกรณีที่ชาวต่างชาติจะโอนเงินเพื่อเข้ามาลงทุนในประเทศไทย นักลงทุนต่างชาติสามารถส่งเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งการลงทุนโดยตรง การลงทุนซื้อหลักทรัพย์และการให้กู้ แต่เงินตราต่างประเทศที่ส่งเข้ามาในประเทศต้องขายหรือฝากกับธนาคารรับอนุญาตภายใน 7 วันนับแต่วันที่นำเข้า การส่งคืนเงินลงทุน เงินกู้ รวมทั้งการส่งไปหุ้น ตัวสัญญาใช้เงิน และตัวแลกเงินออกนอกประเทศเป็นกรณีที่กระทำได้โดยไม่มีข้อจำกัด

ในกรณีที่บุคคลไทยต้องการจะโอนเงินออกไปนอกประเทศเพื่อไปลงทุนในต่างประเทศ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลไทยสามารถส่งเงินออกไปลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครื่องต่างประเทศ (ตามคำนิยามที่เจ้าพนักงานกำหนด) ได้เป็นจำนวนไม่เกินปีละ 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาในแต่ละกรณี
- (2) บุคคลไทยที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศเป็นการถาวรสามารถโอนเงินของตนเองหรือเงินที่ได้รับมรดกออกไปต่างประเทศได้ไม่เกินปีละ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อราย
- (3) บุคคลไทยสามารถโอนเงินออกไปให้เครือญาติซึ่งย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศเป็นการถาวรได้ไม่เกินปีละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อผู้รับแต่ละราย
- (4) การส่งเงินออกไปซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือซื้อหลักทรัพย์ในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเงินออกไปในกรณีที่เกินวงเงินข้างต้น จะต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

การเคลื่อนย้ายทองคำออกนอกประเทศ

- (1) กระทรวงการคลังอนุญาตให้นำเข้าและส่งออกทองคำได้
- (2) บุคคลในประเทศสามารถถือครอง หรือค้าขายทองคำในรูปทองรูปพรรณ เหรียญกษาปณ์ทองคำ และทองคำแท่งในประเทศได้
- (3) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถนำเครื่องประดับทองคำติดตัวออกไปนอกประเทศได้โดยไม่มีข้อจำกัด

กฎเกณฑ์ในการทำรายงานขออนุญาตเคลื่อนย้ายเงิน

จากที่พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 กำหนดให้ ธนาคารรับอนุญาต บริษัทรับอนุญาต และบุคคลรับอนุญาต เป็นผู้ที่สามารถดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ และเมื่อธุรกิจการเงินเหล่านี้มีความต้องการที่จะทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ให้ธุรกิจการเงินเหล่านี้ต้องทำรายงานขออนุญาตต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เรียกว่า แบบ ธ.ต. ซึ่งมีหลายแบบจำแนกตามเส้นทางแห่งการซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือตามวัตถุประสงค์ต่างๆของการโอนเงินออกนอกประเทศ ถ้าธุรกิจการเงินเหล่านี้ไม่ทำรายงานขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นว่านั้น ถือเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ในการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

แบบ ข.ต. ซึ่งถูกแบ่งเป็นหลายประเภทตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของการโอนเงิน ดังที่แสดงในตารางต่อไปนี้

ลำดับ	รายงาน	คำอธิบาย
*1	ข.ต.1	รายงานการส่งของออก (ใช้สำหรับการส่งออกที่มีมูลค่าครั้งละเกินกว่า 50,000 บาท)
*2	ข.ต.2	รายงานการนำเข้าของเข้า (ใช้สำหรับการส่งออกที่มีมูลค่าครั้งละเกินกว่า 50,000 บาท)
3	ข.ต.3(ก)	การขายเงินตราต่างประเทศให้ตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (Resident)
4	ข.ต.3(ข)	การขายเงินตราต่างประเทศให้ตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศไทย (Nonresident)
5	ข.ต.3(ค)	การนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (Resident)
6	ข.ต.4(ก)	การซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (Resident)
7	ข.ต.4(ข)	การซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศไทย (Nonresident)
8	ข.ต.4(ค)	การถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (Resident)
9	ข.ต.5	คำขอซื้อเงินตราต่างประเทศหรือถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศหรือกรณีอื่น ๆ

แบบรายงานที่ผู้นำของเข้าหรือส่งออกยื่นต่อเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ผ่านกรมศุลกากร

แบบรายงานที่ผู้นำของเข้าหรือส่งออกยื่นต่อเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ผ่านกรมศุลกากร

10	ธ.ด.11	รายงานการรับซื้อเงินตราต่างประเทศค่าของส่งออก (ใช้รายงานเฉพาะการรับซื้อเงินตราต่างประเทศ มูลค่าเกินกว่า 20,000 ดอลลาร์ สรอ. หรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด)
11	ธ.ด.21	รายงานการขายเงินตราต่างประเทศค่าของนำเข้า (ใช้รายงานเฉพาะการขายเงินตราต่างประเทศ มูลค่าเกินกว่า 20,000 ดอลลาร์ สรอ. หรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด)
12	ธ.ด.30	รายงานแสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที ล่วงหน้า และฐานะ
13	ธ.ด.40	รายงานประจำวันแสดงบัญชีเงินบาทของบุคคล ที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ
14	ธ.ด.50	สรุปฐานะเงินตราต่างประเทศ
15	ธ.ด.60	รายงานประจำปีสรุปการซื้อขายเงินตราต่าง ณ สำนักแลกเปลี่ยนเงิน
16	ธ.ด.70	รายงานแสดงรายละเอียดยอดคงค้างทรัพย์สิน และหนี้สินเงินตราต่างประเทศ
17	ธ.ด.100 และใบแนบ 1-9	รายงานประจำเดือนแสดงการประกอบธุรกิจและฐานะเงินตราต่างประเทศของกิจการวิเทศชนกิจและกิจการวิเทศชนกิจสาขาต่างจังหวัด

จะเห็นได้ว่า แบบที่ใช้ในการขออนุญาตในการโอนเงินข้ามประเทศมีกว่ายี่สิบแบบ จำแนกตามวิธีการโอนเงินเข้าหรือออก วัตถุประสงค์ของการโอนเงิน ถิ่นที่อยู่หรือสัญชาติของ ผู้โอนเงินและผู้รับเงินปลายทาง วิธีการโอนเงินที่กระทำด้วยบุคคลคนเดียวหรือกระทำผ่าน ธุรกิจเกี่ยวกับการค้าเงินตราต่างประเทศ อันได้แก่ ตัวแทนรับอนุญาต ตามหลักแล้วผู้ที่ขอ เคลื่อนย้ายเงินโดยการกรอกแบบอนุญาต ธ.ด.1-7 ซึ่งเป็นแบบที่ใช้ในการโอนเงินระหว่าง ประเทศโดยผ่านสถาบันการเงิน ผู้ขอจะต้องกรอกแบบรายงานแสดงการซื้อขายเงินตราต่าง ประเทศ (ธ.ด.30) ด้วย พร้อมทั้งศึกษาลักษณะของการโอนเงินว่ามีความเหมาะสมกับธุรกรรม ที่ทำขึ้นหรือไม่ แต่ในส่วนของการขออนุญาตตามแบบ ธ.ด.1 และ 2 จะเป็นการโอนเงินเพื่อ การชำระราคาสินค้าที่การเคลื่อนย้ายผ่านด่านศุลกากร ซึ่งแบบทั้งสองจะต้องส่งให้เจ้าหน้าที่ ศุลกากรก่อนที่จะนำส่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต่อไป ส่วนแบบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการ

ซื้อขายเงินตราโดยตรงมีตั้งแต่ แบบ ธ.ด. 3, 4, 5, 11 และ 21 จำแนกตามลักษณะและปริมาณของการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ แต่แบบที่เป็นพื้นฐานของการอนุญาตซื้อขายเงินตราต่างประเทศอย่างแท้จริง ก็จะได้แก่ แบบ ธ.ด. 3 และ 4 และการทำรายงานอนุญาตตามแบบ ธ.ด. 3 และ 4 นั้นมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราโดยตรง รวมถึงการใช้โพงกวันด้วย

ไม่ว่าจะมีการโอนเงินเพื่อชำระราคาในการซื้อหรือขายสินค้าระหว่างประเทศ ตามแบบ ธ.ด.1-2 หรือมีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ตามแบบ ธ.ด.3-4 จะต้องทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบัญชีเงินฝากทั้งต้นทางและปลายทาง ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ด้วยเหตุนี้ ผู้โอนเงินจึงจะต้องทำรายงานการซื้อขายเงินตราและรายงานแสดงรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศตามแบบ ธ.ด.30 และรายงานบัญชีเงินบาทของบุคคลที่อยู่นอกประเทศตามแบบ ธ.ด.40 ด้วย และการทำรายงานทั้งสองอย่างจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบที่มาที่ไปของการเคลื่อนย้ายเงินได้

บทลงโทษของผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 นี้ อยู่ที่มาตรา 8

“มาตรา 8 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ โดยไม่ผ่านสถาบันการเงินหรือธุรกิจรับซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราที่ได้กล่าวมาข้างต้น กฎหมายฉบับนี้จึงได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจในการตรวจสอบการเคลื่อนย้ายเงินตราหรือทรัพย์สินมีค่าอื่นผ่านเขตแดนระหว่างประเทศด้วย และให้ถือว่าเงินและทรัพย์สินเช่นว่านั้นเป็นของที่ต้องตรวจสอบตามกฎหมายศุลกากรด้วย โปรดดูบทบัญญัติในมาตรา 8 ทวิ

“มาตรา 8 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาकारบัตร

ความในมาตรา 8 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2527 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 174 หน้า 1 วันที่ 26 พฤศจิกายน 2527)

ต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วย
ศุลกากร

การส่งหรือนำ หรือพยายามส่งหรือนำ หรือช่วยเหลือหรือเกี่ยวข้องด้วยประการ
ใด ๆ ในการ ส่งหรือนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาकारบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์
ไม่ว่าของไทยหรือ ต่างประเทศออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย โดยฝ่าฝืนหรือละเลยไม่
ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะกระทำ
ด้วยวิธีใด ๆ ให้ถือว่าเป็น การส่งหรือนำของต้องจำกั้ตออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทยอัน
เป็นความผิดตามกฎหมาย”

จากกรณีการนำเงินติดตัวออกไปนอกประเทศ โดยไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรและการ
ทำรายงานการซื้อขายเงินตราต่างประเทศตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
พ.ศ.2485 เหล่านี้ถือเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติตาม ข้อ 3 และข้อ 27 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่
13 (พ.ศ.2497) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) ข้อ 2 แห่งประกาศ
กระทรวงการคลัง เรื่อง การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่ม
เติมโดยประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 2
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2537 ข้อ 15 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้กับตัว
แทนอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2534 ประกอบกับข้อ 8 ข้อ 9 และข้อ 10 แห่งประกาศ
เจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลก
เปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2534 ข้อ 3 และข้อ 4 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง
คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่บุคคลรับอนุญาต ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ที่ออกตามความ
ในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 จึงเป็นความผิดตามมาตรา 4 และ
มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 และมาตรา 8 ทวิ แห่ง
พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 และเป็นความผิดตามมาตรา 27
แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ประกอบกับมาตรา 16 และมาตรา 17 แห่งพระราช
บัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2482 ซึ่งจะได้ยั้งเงินตราต่างประเทศไว้เป็นของกลางและสั่ง
ให้กรมศุลกากรเก็บรักษา และให้กรมศุลกากรพิจารณาเปรียบเทียบปรับระงับคดีตามพระราช
บัญญัติศุลกากร ตามระเบียบต่อไป

แต่อย่างไรก็ดี มาตรการควบคุมภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
พ.ศ.2485 เรื่องการขออนุญาตนำเงินออกนอกประเทศ กับพิธีการศุลกากรตามมาตรา 8 ทวิ
สามารถใช้ได้กับการเคลื่อนย้าย “เงินสด” หรือเงินตราอื่นๆที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตาม
กฎหมายเท่านั้น กฎหมายนี้จะไม่เข้าไปควบคุมผู้ที่ขนส่งสิ่งอื่นที่ไม่ใช่เงินตราหรือหลักทรัพย์ตาม

พระราชบัญญัตินี้ แต่เมื่อมีการเคลื่อนย้ายเงินในอัตราที่กฎหมายกำหนดออกนอกประเทศและไม่ทำรายงาน แบบ ธ.ต. ขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรณีไป ผู้นั้นถือว่าการทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 แต่ที่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้เงินตราเป็นของที่ตรวจสอบได้ตามกฎหมายของศุลกากร เพื่อให้มีหน่วยงานที่เจ้ามาควบคุมการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายอีกหนึ่งหน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของด่านศุลกากร ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่าบุคคลหนึ่งมีความน่าสงสัยว่ากำลังจะกระทำการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่สามารถเรียกตรวจสัมภาระของผู้นั้นว่ามีเงินตราที่ผิดกฎหมายหรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขนเงินโดยผิดกฎหมายหรือไม่ เท่ากับเป็นการตรวจสอบสองชั้นตอนทั้งตามกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินและกฎหมายศุลกากร

จากกรณีศึกษาของการใช้โพงก๊วนล่าสุดในคดีของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ได้มีการปลอมแปลงแบบอนุญาต ธ.ต. 40 เพื่อสำแดงแหล่งที่มาที่ไปของบัญชีเงินบาทของบุคคลที่อยู่ต่างประเทศที่เป็นเท็จ หรืออาจเรียกว่าเป็นการปลอมแปลงเอกสาร ธ.ต.40 ให้เป็นโพงก๊วนเพื่อประกอบในการโอนเงินตราออกนอกประเทศและปกปิดความเปลี่ยนแปลงทางบัญชีหลังจากการโอนเงินออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมายได้ ในลักษณะที่คล้ายกับการสำแดงเท็จทางบัญชีของสถาบันเงินหรือ Asset Swap ด้วยเหตุนี้ จึงจะได้อธิบายการทำรายงานการซื้อขายเงินตราตามแบบ ธ.ต.40 รูปแบบการรายงานแสดงบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศตามแบบ ธ.ต. 40 เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษารูปแบบการใช้โพงก๊วนแบบ Hawala นั้นเอง

การทำรายงานอนุญาตตามแบบ ธ.ต.4 (ก)

แบบ ธ.ต. 4 เป็นแบบขออนุญาตที่ต้องทำขึ้นเมื่อมีการขอซื้อเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ แบบ ธ.ต.4 แบ่งออกเป็นสามประเภท ได้แก่

- (1) ธ.ต.4(ก) เป็นแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย (Resident) เป็นรายงานรายวัน ต้องทำส่งหลังจากวันทำธุรกรรม 3 วันทำการ
- (2) ธ.ต.4(ข) เป็นแบบรายงานการซื้อเงินตราต่างประเทศจากตัวแทนรับอนุญาต สำหรับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศไทย (Non-Resident) เป็นรายงานรายวัน ต้องทำส่งหลังจากวันทำธุรกรรม 3 วันทำการ

- (3) ธ.ด.4(ค) เป็นแบบรายงานคำขอซื้อเงินตราต่างประเทศหรือถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ หรือกรณีอื่นๆ เป็นรายงานรายวัน ต้องทำส่งหลังจากวันทำธุรกรรม 3 วันทำการ

ในการกรอกรายงานแบบ ธ.ด.4 ผู้ที่ต้องการซื้อเงิน จะต้องกรอกชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ซื้อเงิน หรือระบุชื่อของห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือร้านค้า แล้วแต่กรณี เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ประเภทธุรกิจ ชื่อและสาขาของตัวแทนรับอนุญาตที่ผู้ซื้อเงิน วัน เดือน ปี ที่ผู้ซื้อยื่นแบบ ธ.ด.4 (ก) ชื่อ ที่อยู่ ประเทศของผู้รับเงิน และกรอกรหัสประเทศของผู้รับเงินตราต่างประเทศ ส่วนเลขที่ของแบบ ธ.ด. ได้แก่ตัวเลข 14 หลัก โดย 2 หลักแรกต้องเป็นรหัสประจำธนาคาร หลักที่ 3-5 ต้องเป็นหมายเลขประจำสำนักงานสาขา และหลักที่ 6-14 เป็นหมายเลขที่ตัวแทนรับอนุญาตเป็นผู้กำหนด และห้ามใช้เลขที่ ธ.ด. เดียวกันเกินกว่า 1 ฉบับด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถนำแบบ ธ.ด. มาใช้ได้มากกว่าหนึ่งครั้งนั่นเอง

ส่วนธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อเงินตราต่างประเทศแบ่งออกเป็นหลายแบบ ได้แก่

- (1) SPOT ได้แก่ รายการซื้อเงินตราต่างประเทศแลกเปลี่ยนบาท ทั้งที่มีกำหนดส่งมอบเท่ากับหรือสั้นกว่า 2 วันทำการ
- (2) OUT RIGHT FORWARD ได้แก่ รายการซื้อเงินตราต่างประเทศแลกเปลี่ยนบาทที่มีกำหนดส่งมอบเกินกว่า 2 วันทำการ
- (3) BUY-SELL SWAP ได้แก่ รายการซื้อและขายเงินตราต่างประเทศแลกเปลี่ยนบาทที่มีกำหนดส่งมอบเกินกว่า 2 วันทำการ
- (4) SELL-BUY SWAP ได้แก่ ธุรกรรมขายและซื้อเงินตราต่างประเทศที่ทำพร้อมกันในมูลค่าเดียวกันแต่มีวันส่งมอบต่างกัน โดยมีธุรกรรมขาแรกเป็นการขายเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมขาหลังเป็นการซื้อเงินตราต่างประเทศ พร้อมทั้งให้ระบุวันที่ส่งมอบขาซื้อ
- (5) อื่น ๆ

ส่วนวัตถุประสงค์ของการซื้อเงินตราต่างประเทศ จะต้องเป็นไปเพื่อการชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย และการไถ่ถอนหรือชำระคืนตราสารหนี้พร้อมดอกเบี้ย ในกิจการดังต่อไปนี้

- (1) คืนเงินลงทุนต่างประเทศ
- (2) ลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศ
- (3) ให้กู้แก่บริษัทในเครือที่ต่างประเทศ
- (4) ค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ

การทำรายงานอนุญาตตามแบบ ธ.ต.40

แบบ ธ.ต. 40 เป็นรายงานประจำวันแสดงบัญชีเงินบาทของบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ โดยในการจัดทำ ตัวแทนรับอนุญาตเป็นผู้จัดทำ และส่งให้ทีมข้อมูลธุรกิจเงินตราต่างประเทศ ส่วนข้อมูลสถาบันการเงิน ฝ่ายประสานงานและจัดเก็บข้อมูล สายฐานข้อมูล ธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใน 3 วันทำการนับแต่วันที่มีการรับเงินเข้าบัญชีหรือถอนเงินจากบัญชี และในการกรอกรายการ ให้ตัวแทนรับอนุญาตกรอกรายการให้ตรงตามความเป็นจริง ภายในช่องที่กำหนดให้ครบถ้วน

ตามกรณีศึกษาของคดีของธนาคารดังกล่าว ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบขนเงินออกนอกประเทศโดยการปลอมเอกสาร ธ.ต.40 หรือเอกสารที่ใช้แสดงบัญชีเงินบาทของบุคคลที่อยู่นอกประเทศ เพื่อขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยนำเงินออกนอกประเทศ โดยอ้างว่านำเงินไปชำระหนี้ต่างประเทศ ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น การลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ โดยไม่ขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็กรณีใดๆ หรือแม้แต่เป็กรณีที่ใช้เอกสารขออนุญาตปลอมเหมือนในคดีนี้ ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน มาตรา 8 ต้องระวางโทษจำคุกและโทษปรับ นอกจากนี้ การกระทำดังกล่าวยังเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับศุลกากรด้วย เนื่องจากมาตรา 8 ทวิ ของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ได้กำหนดว่า เงินตราไม่ว่าจะเป็นเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศ รวมทั้งหลักทรัพย์ใดๆ ที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับโอนเงินข้ามประเทศแต่ละครั้ง ถือเป็นของที่เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ตามพระราชบัญญัติศุลกากร

ข้อสังเกตจากคดีของธนาคารดังกล่าวเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราก็คือ ประการแรก บริษัทที่ผู้ต้องหาถือหุ้นอยู่ เป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนที่ต่ำมากไม่ถึงล้านบาท แต่ในหนึ่งปีบริษัทดังกล่าวโอนเงินออกนอกประเทศไม่ต่ำกว่าสามร้อยครั้ง และแต่ละครั้งโอนเงินเป็นจำนวนมากกว่าทุนจดทะเบียนของบริษัทเสียอีก และกรมทะเบียนการค้ายังแจ้งว่า บริษัทดังกล่าวไม่เคยยื่นรายงานผลการ

มาตรา ๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๘ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาคารบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ประกอบการของบริษัทในรอบปีให้แก่เจ้าหน้าที่เลย จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าบริษัทนี้อาจถูกจัดขึ้น เพื่อเป็นกิจการบังหน้าในการลักลอบขนเงินออกนอกประเทศได้

ประการที่สอง เกี่ยวกับการทำแบบขออนุญาต ธ.ต. 40 ตามปกติเมื่อมีการโอนเงิน ตามแบบ ธ.ต.1-4 จะต้องทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบัญชีของผู้ที่เราโอนเงินไปให้ในต่างประเทศ และเกิดความเปลี่ยนแปลงของบัญชีของผู้ส่งเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงบังคับให้ทำแบบ ธ.ต.30 และ 40 ประกอบแบบ ธ.ต.1-4 ด้วย เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถความ เคลื่อนไหวทั้งในเรื่องการโอนเงิน และความเปลี่ยนแปลงทางบัญชีของผู้ส่งเงินและผู้รับเงิน แต่ เมื่อมีการปลอมแปลงแบบ ธ.ต.40 ที่เป็นแบบแสดงรายการบัญชีของผู้ที่อยู่ต่างประเทศหลาย ครั้ง ทำให้ข้อมูลที่ใช้ในการขออนุญาตโอนเงินกับธนาคารแห่งประเทศไทยแต่ละครั้งซ้ำกัน และไม่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางบัญชีของผู้รับเงินที่ต่างประเทศจนเป็นที่สงสัยว่าจะมีการ ลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ แต่อย่างไรก็ดี การขออนุญาตในการโอนเข้าข้ามประเทศของ สองบริษัทนี้กระทำโดยผ่านธนาคารพาณิชย์ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า เจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ สามารถตรวจสอบว่าธุรกรรมที่ลูกค้าของธนาคารทำขึ้นมีความน่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน มากน้อยเพียงใด แม้ว่าตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มี มาตรการบังคับให้ธนาคารพาณิชย์ทำการรายงานเมื่อพบเห็นธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยว่า จะเป็นการฟอกเงินก็ตาม แต่เมื่อหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์อย่างหนึ่งก็คือ การปกป้องข้อมูล และรักษาความลับของลูกค้าธนาคาร การที่เจ้าหน้าที่ธนาคารจะยอมเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ จึงไม่ใช่เรื่องง่าย

ด้วยเหตุนี้ แม้ว่ามาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 จะไม่ใช่มาตรการที่ให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปใช้มาตรการทาง อาญาเพื่อควบคุมกระบวนการเคลื่อนย้ายเงินนอกระบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โพงก๊วนหรือรูปแบบ การเงินนอกระบบอื่นๆ เพราะการใช้มาตรการทางอาญาเกี่ยวกับการ ยึดอายัด จับกุม หรือริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปึงกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่แล้ว แต่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการในการ ควบคุมการนำเงินตราออกนอกประเทศ ว่าเมื่อจะมีการนำเงินตราออกนอกประเทศเกิดกันว่า ปริมาณที่กฎหมายกำหนดต้องขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยเสียก่อน และในมาตรา 8 ทวิ ของพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบผู้ที่ จะเดินทางไปต่างประเทศว่ามีการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมายหรือไม่ โดย กำหนดให้ เงินตรา หรือหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง เป็น "ของ" ตามกฎหมายศุลกากร ซึ่งเมื่อ ต้องการขนเงินจำนวนเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดผ่านแดนศุลกากรจะต้องแสดงหลักฐาน ในการเคลื่อนย้ายเงินแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อยืนยันว่าเป็นการเคลื่อนย้ายเงินอย่างถูก กฎหมาย ซึ่งก็หมายถึง แบบ ธ.ต.นั่นเอง แม้ว่ามาตรการตามมาตรา 8 ทวิจะใช้ได้กับการ

เคลื่อนย้ายเงินตราหรือหลักทรัพย์ตามกฎหมายเท่านั้น และจะไม่นำไปใช้กับวัตถุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงินตราหรือหลักทรัพย์ตามกฎหมายอย่างเช่น โปยกกระดาษโดยตรง แต่ถือได้ว่าเป็นมาตรการของรัฐที่ตั้งขึ้นเพื่อรองการเคลื่อนย้ายเงินที่ผิดกฎหมายออกนอกประเทศอีกระดับหนึ่ง ส่วนวัตถุอื่น ๆ ที่ถือว่าเป็นโปยก้วนหรือเกี่ยวข้องกับการขนเงินอย่างผิดกฎหมายก็จะต้องใช้มาตรการทางอาญาดมกฎหมายฉบับอื่น อย่างเช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชบัญญัติยาเสพติด หรือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาบังคับกับวัตถุนั้นแทน

4.4 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 8 ทวิ ได้บัญญัติให้เงินตราของไทยและต่างประเทศ และหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง เป็นของที่ต้องตรวจสอบตามพระราชบัญญัติศุลกากร ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมเมื่อยังไม่มีการแก้ไขให้มีมาตรา 8 ทวิ เงินตราต่างประเทศหรือหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องยังถือไม่ได้ว่าเป็นของตามกฎหมายศุลกากร ด้วยความเชื่อที่ว่าเงินตราต่างประเทศ อันได้แก่ ธนบัตร ตราสารทางการเงินต่างๆ ไม่ใช่ของที่สามารนำมาซื้อขายกันได้เหมือนสินค้าธรรมดาทั่วไป ทั้งนี้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 758/2525 วินิจฉัยว่า ธนบัตรของกลางเป็นธนบัตรรัฐบาลและเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศไทย มิใช่สิ่งของที่อาจนำไปจำหน่ายเป็นสินค้าอย่างธรรมดาทั่วๆไปได้ ธนบัตรของกลางจึงไม่ใช่ "ของ" ตามความหมายในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 การที่จำเลยนำธนบัตรของกลางออกไปและนำเข้ามาในราชอาณาจักรจึงไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 27 แต่หลังจากที่ได้มีการบัญญัติมาตรา 8 ทวิแล้ว ทำให้เงินตราทั้งหลาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องเป็นของที่ต้องควบคุมและต้องผ่านการตรวจสอบตามพิธีการของศุลกากร โดยมีเจตนาที่จะป้องกันการค้าเงินเถื่อน และการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย¹¹

ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ของศุลกากร ณ ด่านศุลกากรจึงมีอำนาจเข้าตรวจสอบบุคคลที่จะเดินทางผ่านเขตแดนออกนอกประเทศ ว่ามีพฤติกรรมในลักษณะที่จะขนเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายหรือไม่ โดยการเรียกตรวจสัมภาระของบุคคลนั้น แต่มาตรการดังกล่าวสามารถตรวจสอบ เงินตรา หรือหลักทรัพย์ที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการขนวัตถุหรือสิ่งของอื่นๆข้ามประเทศ อย่างเช่น โปยก้วนที่ไม่ได้บ่งบอกลักษณะว่าเป็นสิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน สินค้า ทองคำหรือวัตถุมีค่าที่เราไม่ทราบว่ามีคนจะนำไปเป็นหลักทรัพย์ในการชำระเงิน หรือใช้วัตถุนั้นเป็นโปยก้วนในภายหลังหรือไม่ เจ้าหน้าที่ของศุลกากรไม่

¹¹ ชูชาติ อัครวจน, ปัญหากฎหมายศุลกากรและข้อวิเคราะห์, หน้า 152.

สามารถบังคับเข้ากับวัตถุประสงค์หรือสิ่งของเหล่านั้นในฐานะที่เป็นเงินตราที่ถูกกลบอย่างผิดกฎหมาย ตามมาตรา 8 ทวิของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน แต่อาจต้องอาศัยการใช้มาตรการทางอาญาตามกฎหมายอื่นๆหรือความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ในส่วนอื่นเข้ามาช่วยในการบังคับเข้ากับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยเหตุนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการใช้โพยก๊วนในการเคลื่อนย้ายเงินตราอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งรายการบัญชีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ย่อมเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการตรวจสอบบุคคลที่คาดว่าจะเคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศ ณ ด้านศุลกากรเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมาพิจารณาในเรื่องอำนาจการตรวจสอบสินค้าผ่านแดนของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ ด้านศุลกากร ว่าสามารถจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการโอนเงินข้ามประเทศมากน้อยเพียงใด

เมื่อพิจารณาถึงความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มีฐานความผิดที่อาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการขนเงินตราออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมายดังต่อไปนี้

ก. ความผิดฐานลักลอบหนีภาษีศุลกากร¹²

ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ได้แก่ ผู้ที่ดำเนินการใดๆ ในการนำของเข้าหรือขนของออก โดยไม่เสียภาษีศุลกากรอย่างถูกต้อง ถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในมาตรานี้จะบังคับใช้กับสินค้าที่ต้องเสียภาษี ของที่ต้องจำกัด หรือสินค้าต้องห้ามตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ไม่ว่าจะกระทำโดยมีเจตนาหรือโดยประมาทเลินเล่อ และของที่ยึดได้จากการกระทำความผิดให้รับทั้งหมด”

ความผิดในกลุ่มนี้แยกเป็นฐานย่อยๆ ดังนี้

- ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร ไม่ว่าจะเป็นของที่จะต้องเสียภาษีหรือไม่ต้องเสียภาษีก็ตาม แต่ต้องเป็นการลักลอบนำของเข้าหรือส่งออกโดยไม่ผ่านกระบวนการของศุลกากร และผู้ที่สนับสนุนในการนี้ต้องรับโทษเสมือนตัวการ
- ความผิดฐานนำของต้องห้ามหรือต้องจำกัดเข้ามาหรือ ออกนอกประเทศ ของต้องห้ามที่ว่านี้ ได้แก่ วัตถุลามก หรือ สินค้าที่มีการสำแดงเท็จในเรื่องแหล่งผลิต เช่น สินค้าที่ปลอมเครื่องหมายการค้าหรือตรารับรองมาตรฐานสินค้า

¹² มานิต วิทยาเต็ม, กฎหมายศุลกากร, หน้า

มาตรา 16 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469

มาตรา 17 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469

ความผิดฐานหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากร ในกรณีที่สินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกนั้นจะต้องเสียภาษี และผู้นั้นได้ใช้กลอุบายใดๆ เพื่อที่จะไม่ต้องเสียภาษี หรือเสียน้อยกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด เช่น การสำแดงเท็จในเรื่องปริมาณและราคาของสินค้า

ข. ความผิดฐานสำแดงเท็จ¹³

ความผิดฐานสำแดงเท็จตามมาตรา 99 การกระทำความผิดฐานสำแดงเท็จตามมาตรา นี้ สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ของการกระทำความผิดได้ดังนี้

- การยื่นเอกสารเท็จต่างๆ อันได้แก่ ใบขนสินค้า คำสำแดง ใบรับรอง บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่น ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- การตอบคำถามที่ถามโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง
- การละเลยไม่เก็บรักษาเอกสารสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับศุลกากร
- การปลอมแปลงเอกสารสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับศุลกากร
- การแก้ไขเอกสารสำคัญที่ทำไปแล้วกลับหลังเจ้าหน้าที่
- การปลอมดวงตรา ลายมือชื่อ หรือเครื่องหมายอย่างอื่นของพนักงานศุลกากร เพื่อนำไปใช้ในการใดๆ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติศุลกากร

¹³ แหล่งเดิม

มาตรา 99 ผู้ใดกระทำหรือจัดหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำ หรือยื่นหรือจัดให้ผู้อื่นยื่นซึ่งใบขนสินค้า คำแสดง ใบรับรอง บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ หรืออันพระราชบัญญัตินี้บังคับให้กระทำนั้นเป็นความเท็จก็ดี เป็นความไม่บริบูรณ์ก็ดี หรือเป็นความชักพาให้ผิดหลงในรายการใด ๆ ก็ดี หรือถ้าผู้ใดซึ่งพระราชบัญญัตินี้บังคับให้ตอบคำถามอันใดของพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้ตอบคำถามอันนั้นโดยสัตย์จริงก็ดี หรือถ้าผู้ใดไม่ยอม หรือละเลยไม่ทำไม่รักษาไว้ซึ่งบันทึกเรื่องราว หรือทะเบียนหรือสมุดบัญชี หรือเอกสาร หรือตราสารอย่างอื่น ๆ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้บังคับไว้ก็ดี หรือถ้าผู้ใดปลอมแปลงหรือใช้เมื่อปลอมแปลงแล้วซึ่งเอกสารบันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นที่พระราชบัญญัตินี้บังคับไว้ให้ทำ หรือที่ใช้ในกิจการใด ๆ เกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือแก้ไขเอกสารบันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นภายหลังที่ได้ออกไปแล้วในทางราชการก็ดี หรือปลอมดวงตรา ลายมือชื่อ ลายมือชื่อย่อ หรือเครื่องหมายอย่างอื่นของพนักงานกรมศุลกากร หรือซึ่งพนักงานศุลกากรใช้เพื่อการอย่างใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด *ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน

ค.ความผิดฐานฝ่าฝืนพิธีการศุลกากร¹⁴

ความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนพิธีการศุลกากร เป็นมาตรการที่ใช้ในการบริหารและควบคุมการจัดเก็บภาษีศุลกากร การนำเข้าหรือส่งออก การควบคุมของต้องห้าม ของต้องจำกัด ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย พิธีการศุลกากรสามารถแบ่งได้เป็นสามขั้นตอน ได้แก่

- 1) การตรวจสอบพิธีการและการประเมินอากร พิธีการในส่วนนี้ได้แก่ การตรวจใบขนสินค้าเข้า ใบ Invoice ใบสุทธิการชำระเงิน ใบตราส่ง (B/L) ใบสั่งปล่อย (D/O) และใบอนุญาตสำหรับของต้องจำกัด โดยเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารและความถูกต้องตามรายการที่สำแดงในใบขนสินค้า ต่อจากนั้นจะได้ตรวจสอบพิกัดอัตราศุลกากรและการประเมินอากร ทั้งนี้ การพิกัดอัตราศุลกากรให้เป็นไปตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ.2530
- 2) ขั้นตอนของการชำระภาษีอากร หลังจากการตรวจสอบพิธีการแล้ว ผู้นำของเข้าจะนำเงินไปชำระค่าภาษีอากร ณ กองเก็บอากร จะชำระเป็นเงินสดหรือเป็นเช็คก็ได้ แต่ถ้าชำระเป็นเช็ค ก็ต้องเป็นเช็คของธนาคารแห่งประเทศไทย เช็คของธนาคารพาณิชย์ เช็คของธนาคารที่ค้าประกัน หรือเช็คของธนาคารที่ทำการรับรองเช็ค
- 3) ขั้นตอนการตรวจปล่อยสินค้า เป็นขั้นตอนการตรวจปล่อยสินค้าที่เสียภาษีแล้วโดย 3 หน่วยงาน ได้แก่ การท่าเรือแห่งประเทศไทย กรมศุลกากร และองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

และในมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 เป็นมาตรการที่ทำให้เจ้าหน้าที่ ณ ด้านศุลกากรเขตแดนมีอำนาจในการเข้าตรวจค้นตัวผู้ส่งของออกหรือผู้ที่จะเดินทางออกนอกประเทศเพื่อค้นหาเงินในฐานะที่เป็นของต้องจำกัดมิให้นำออกนอกประเทศ เพื่อตรวจสอบว่าผู้ที่กำลังจะลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายหรือไม่ โดยใช้พิธีการของศุลกากรในการตรวจสอบเช่นเดียวกับการตรวจสินค้าหรือสิ่งของอย่างอื่น กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่ของศุลกากรสงสัยว่าในสัมภาระของผู้ที่จะเดินทางออกนอกประเทศนั้นจะมีเงินตราหรือหลักทรัพย์เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดหรือมีเงินที่ได้จากการกระทำความผิดหรือการฟอกเงินติดตัวออกนอกประเทศ เจ้าหน้าที่ศุลกากรตามอำนาจแห่ง

¹⁴ มานิต วิภยาเต็ม, เรื่องเดิม.

“มาตรา ๘ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบส่งหรือนำเงินออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศไทย ให้ถือว่าเงินตรา เงินตราต่างประเทศ ธนาคารบัตรต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ไม่ว่าของไทยหรือต่างประเทศ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร”

มาตรการนี้สามารถเรียกให้ผู้นั้นให้เปิดสัมภาระของตนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเพื่อหาเงินตราที่ผิดกฎหมายเช่นว่านั้นได้ โดยถ้าพบว่าเงินตรานั้นได้มาจากการกระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับ การฟอกเงิน หรือพบว่าเป็นลักษณะของการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิด กฎหมาย ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 เจ้าหน้าที่ สุลการสามารถดำเนินการจับกุมและส่งเรื่องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินคดีต่อไปได้ แต่ถ้าพบว่าผู้นั้นไม่มีพฤติการณ์ที่จะนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายดังกล่าวมา ข้างต้น เจ้าหน้าที่ของสุลการสามารถปล่อยตัวผู้นั้นให้ดำเนินการตามพิธีการศุลการปกติจน เสร็จสิ้นได้

แต่เนื่องจากพิธีการศุลการตามมาตรา 8 ทวิ สามารถบังคับได้กับเงินตรา เงินตราต่าง ประเทศ ธนาครต่างประเทศ หรือหลักทรัพย์ตามกฎหมายเท่านั้น กรณีที่มีการขนเงินโดยใช้ โปยก๊วนโดยเฉพาะโปยก๊วนที่เป็นกระดาษหรือเอกสารที่ได้จากการปลอมแปลงเอกสารราชการ เกี่ยวกับการโอนเงินตราออกนอกประเทศ หรือเป็นการขนวัตถุมีค่า เช่น ทองคำ หรืออัญมณี หรือสินค้าราคาแพง อย่างเช่น รถยนต์ เครื่องจักร หรือแม้แต่ยาเสพติด ก็ไม่ถือว่าไม่อยู่ใน ขอบเขตความควบคุมของมาตรา 8 ทวินี้ เพราะมาตรา 8 ทวิ ใช้บังคับเฉพาะเงินตราหรือหลัก ทรัพย์ที่ใช้ชำระราคาได้ตามกฎหมาย แต่ถ้าเป็นเงินนอกระบบอย่างอื่นเจ้าหน้าที่ของสุลการ อาจเข้าตรวจสอบไม่ได้เพราะไม่ใช่ “ของ” ที่ตรวจสอบได้ตามกฎหมายศุลการ แต่สิ่งของ เหล่านั้นอาจเป็นของที่ถูกตรวจสอบได้ตามกฎหมายอื่น อย่างเช่น พระราชบัญญัติยาเสพติด พระราชบัญญัติอาวุธปืน พระราชบัญญัติศุลการ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน เป็นต้น ซึ่งกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้กำหนดมาตรการทางอาญาที่เกี่ยวข้องในการ บังคับเอาภาษีเงินทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นต่างหากอยู่แล้ว

ยกตัวอย่างเช่นกรณีที่เป็นการขนสินค้ามีค่าออกนอกประเทศและนำไปใช้เป็นโปยก๊วน เพื่อเรียกให้มีการชำระเงินปลายทาง ตามแนวคิดในการใช้โปยก๊วนแบบโบราณของคนจีน (Fei Chien) อย่างเช่น การขนอัญมณี เรื่องประดับ รถยนต์ เครื่องจักร หรือสินค้ามีค่าอื่นๆ เจ้าหน้าที่ ของสุลการสามารถเขาตรวจสอบได้ในฐานะที่เป็นสินค้าตามธรรมดาที่ไม่ใช่ของต้องจำกัด หรือของต้องห้ามตามพระราชบัญญัติศุลการ ให้ดำเนินการไปตามพิธีการศุลการปกติ แต่ เมื่อพบว่ามีกรกระทำการใดๆเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการตามพิธีการศุลการ หรือทรัพย์สิน นั้นมีความเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดหรืออยู่ในรายชื่อบัญชีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ ฟอกเงินของบุคคลใด เจ้าหน้าที่สุลการสามารถเรียกให้ผู้ที่ขนสินค้าเช่นว่านั้นข้ามแดน แสดงหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นเพื่อยืนยันว่าไม่ใช่เพื่อการนำไปชำระหนี้ที่ผิด กฎหมาย หรือเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน หรือใช้เป็นโปยก๊วนเพื่อชำระเงินยังต่างประเทศ ตัว อย่างเช่น อัญมณี หรือรถยนต์ ก็ให้แสดงเอกสารสัญญาซื้อขาย หรือหลักฐานในการชำระเงินที่ ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่สุลการ หรือถ้ากรณีที่เป็นการขนทองคำออกนอกประเทศ ถ้าหลีกเลี่ยงที่

จะแสดงหลักฐานเช่นว่านั้น จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 27 ว่าด้วยการดำเนินการใดๆในการนำของเข้าหรือขนของออก โดยไม่เสียภาษี ศุลกากรอย่างถูกต้อง และมาตรา 99 ว่าด้วยการสำแดงเท็จในเรื่องเอกสารที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะนำผ่านด่านศุลกากร ไม่ว่าจะเป็นใบขนสินค้า คำแสดง ใบรับรอง หรือเอกสารอื่นๆ และเป็นความผิดฐานฝ่าฝืนพิธีการศุลกากรด้วย

ในกรณีที่เป็นกรณีการขนทองคำข้ามประเทศ แม้ว่าพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 จะไม่ควบคุมปริมาณการขนทองคำออกนอกประเทศในกรณีที่เป็นคนต่างชาติ แต่เมื่อมีรายงานว่าทองคำนั้นมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการฟอกเงินหรือการกระทำความผิดอย่างอื่น เช่นนี้ เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถควบคุมมิให้ผู้ขนทองคำข้ามแดนเพื่อการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเสียก่อน แต่ทว่าเจ้าหน้าที่ของศุลกากรจะเข้าตรวจสอบสินค้าหรือสิ่งของเช่นว่านั้นได้หรือไม่ จะต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดจากหน่วยงานอื่นๆด้วย เพื่อให้ทำให้เกิดเหตุวินิจฉัยในเบื้องต้น (Probable Cause) ว่าสิ่งของที่ผู้ขนกำลังขนข้ามแดนนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของศุลกากรมีอำนาจตามพระราชบัญญัติศุลกากรในการเข้าตรวจสอบ

ในกรณีที่เป็นกรณีการขนเงินตราที่สามารถใช้ในการชำระเงินได้ตามกฎหมายออกนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเงินตราในประเทศหรือเงินตราต่างประเทศ โดยการนำเงินสดติดตัวออกไปนอกประเทศ เงินเหล่านั้นจะต้องถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ ด่านศุลกากรตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 มาตรา 8 ทวิ เนื่องจากเงินตราเป็นของต้องจำกัดตามพระราชบัญญัติศุลกากร กล่าวคือ เป็นของที่จะนำผ่านพิธีการศุลกากรไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงอย่างใดโดยถูกต้อง กรณีของการขนเงินตราออกนอกประเทศผ่านด่านศุลกากรก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองการแลกเปลี่ยนเงิน ภายใต้กฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 เสียก่อน โดยผู้ที่ต้องการจะขนเงินตราออกนอกประเทศผ่านด่านศุลกากร จะต้องแสดงเอกสารแสดงเหตุผลของการขนเงินออกนอกประเทศ หรือแบบขออนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยหรือแบบ ธ.ด. ประกอบด้วย ในกรณีที่ขนเงินออกนอกประเทศเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด อันได้แก่ 50,000 บาทสำหรับการขนเงินไปประเทศอื่นๆ และ 500,000 บาทสำหรับการขนเงินไปประเทศเพื่อนบ้านและประเทศเวียดนาม เมื่อแสดงเอกสารแบบ ธ.ด. หรือเอกสารอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็จะปล่อยให้ผู้ขนนั้นผ่านพิธีการศุลกากรและนำเงินออกนอกประเทศได้ แต่ถ้าผู้ขนนั้นไม่แสดงเอกสารเช่นว่านั้น ถือเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนพิธีการศุลกากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถยึดเงินเช่นว่านั้นไว้และรอการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการเข้าตรวจค้นตัวบุคคลที่จะผ่านแดน รวมทั้งการค้น การจับ และควบคุมตัวผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติศุลกากรได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในการตรวจค้น จับกุมผู้กระทำความผิดเพียงบางเรื่อง อันได้แก่ การค้นยานพาหนะ ตามมาตรา 9, 15 , 17 และ 19 และการค้นในเขตควบคุมศุลกากร ตามมาตรา 12 ส่วนการค้นตัวบุคคลหรือสถานที่ในกรณีอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลพิจารณาความอาญา

ส่วนมาตรการลงโทษทางอาญาของพระราชบัญญัติศุลกากร บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และ 27 ทวิ เป็นโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ และการปรับที่ว่านี้ไม่เหมือนการปรับตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ที่มีอัตราการปรับที่ตายตัว แต่การปรับตามพระราชบัญญัติศุลกากรนี้ จะคิดเป็นสี่เท่าของราคาของรวมค่าภาษีแล้ว และในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับศุลกากรโดยตัวแทน มาตรา 15 กำหนดว่าศาลสามารถสั่งให้ตัวการในคดีนั้นรับภาระการเสียค่าปรับร่วมกับตัวแทนด้วยในทุกกรณี และถ้าในการดำเนินคดีพบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น ยานพาหนะ เครื่องใช้สำนักงาน ฯลฯ มาตรา 32 บัญญัติว่าให้ทำการริบของนั้นเสีย มาตรการทางอาญาเหล่านี้จะนำไปใช้ได้เมื่อผู้ที่ยุบายจะขนเงินข้ามประเทศผ่านด้านศุลกากรไม่ปฏิบัติตามพิธีการศุลกากร กล่าวคือ ไม่นำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเงินที่ส่งมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่อย่างถูกต้อง หรือถ้าเจ้าหน้าที่ศุลกากรพบว่าเงินเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับขบวนการค้าเงินเถื่อน การก่อการร้ายข้ามชาติ หรือการกระทำความผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินหรือกฎหมายอื่นๆ เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็สามารถใช้มาตรการทางอาญาในการจับกุม และริบเงินตราหรือที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้

ด้วยเหตุนี้ การเพิ่มมาตรา 8 ทวิ ในพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เพื่อกำหนดให้เงินตราไทย เงินตราต่างประเทศ ธนบัตรต่างประเทศ ธนาบัตรต่างประเทศ และหลักทรัพย์ของไทยและต่างประเทศเป็น "ของ" ตามความหมายของศุลกากร จึงเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการไม่สามารถริบเงินตราต่างประเทศที่ได้จากการซื้อขายกันอย่างผิดกฎหมายแต่อย่างไรก็ดี มาตรการตามมาตรา 8 ทวิ ใช้ได้กับการเคลื่อนย้ายเงินสดหรือเงินตราที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการเคลื่อนย้ายเงินโดยใช้โปยกั๊วน จริงอยู่ว่าตัวโปยกั๊วนมิได้แสดงความเป็นตราสารเปลี่ยนมือตามกฎหมายหรือสิ่งที่สามารถใช้ชำระราคาได้ตามกฎหมายในตัวเอง แต่โปยกั๊วนก็อาจถือได้ว่าเป็นวัตถุหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องและใช้ในการกระทำความผิดอย่างอื่นได้ อันได้แก่ การฟอกเงิน การค้าเงินเถื่อน หรือการลักลอบขนเงินออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ การที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรจะมีอำนาจในการตรวจค้นตัวผู้เดินทางผ่านแดนว่ามีการลักลอบนำเงินออกนอกประเทศโดยใช้โปยกั๊วนหรือไม่ จะต้อง

มีเอกสารหลักฐานยืนยันว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์ในการใช้โพงก๊วนเพื่อลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ หรือมีความเกี่ยวข้องกับขบวนการค้าเงินเถื่อนข้ามชาติ โดยเอกสารเหล่านี้อาจมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็จะใช้เอกสารดังกล่าวประกอบการพิจารณาในการตรวจค้นบุคคลที่จะเดินทางและขนเงินข้ามแดนเป็นกรณีๆไป ตามหลัก Probable Cause และเมื่อพบโพงก๊วนหรือสิ่งของอื่นๆที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็สามารถใช้มาตรการทางอาญาภายใต้พระราชบัญญัติศุลกากร ในการริบทรัพย์สินนั้นได้ อันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องของมาตรการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับกระบวนการค้าเงินผิดกฎหมายที่พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินไม่ได้บัญญัติมาตรการลงโทษไว้

4.5 การนำมาตรการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้

ถึงแม้ว่าได้มีการพัฒนามาตรการทางอาญาในส่วนของ การค้น การจับ ให้เป็นไปในแนวทางของหลักนิติธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 237 และ 238 บัญญัติว่าเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจค้นหรือจับไม่ได้นอกจากจะได้รับอนุญาตจากศาล หรือเรียกอย่างง่ายๆ ว่ามีหมายศาลนั่นเอง ทั้งนี้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเหตุอันสมควรให้ค้นหรือจับได้โดยไม่ต้องขออนุญาตศาล แต่ทั้งนี้ให้เป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในส่วนของประโยคที่ว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ที่บัญญัติอยู่ในทั้งสองมาตราข้างต้น จะให้หมายความถึงบทบัญญัติในส่วนอื่นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างเช่น การค้นโดยไม่ต้องรออนุญาต ตามมาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นเว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วย มาจากข้างในที่รโหฐาน
- (2) เมื่อกำหนดความผิดซึ่งหน้า กำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
- (3) เมื่อบุคคลได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น
- (4) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นองจากการเห็นซ้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน
- (5) เมื่อที่รโหฐานนั้นจะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ หรือจับตามมาตรา 78

ความอาญา เท่านั้น หรือให้รวมไปถึงอำนาจการค้นโดยไม่มีหมายตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติยาเสพติด พระราชบัญญัติศุลกากร หรือพระราชบัญญัติกรมสอบสวนพิเศษซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้ด้วย ที่ต้องพิจารณาในเรื่องนี้ก็เพราะมาตรการการค้นตามกฎหมายพิเศษอื่นๆ ที่กล่าวมานี้มีความขัดแย้งต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญและกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาของไทย กล่าวคือ ในการสืบสวนเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดอาญากรรมทางการเงิน โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานป้องกันและปราบยาเสพติด หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษที่กำลังจะเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปตรวจสอบภูมิสำเนาหรือสถานประกอบการของผู้กระทำความผิดได้ด้วยตัวเอง รวมทั้งการเรียกให้บุคคลหรือองค์กรแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินเพื่อตรวจสอบการฟอกเงิน เหล่านี้เป็นกรกระทำที่ไม่ต้องขออนุญาตต่อศาลตามวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนคดีทั่วไป จึงเป็นกรกระทำที่อาจต่อหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และหลักนิติธรรม Due Process ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้ เนื่องจากอาญากรรมการค้ายาเสพติด การฟอกเงิน และองค์กรอาญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ เป็นอาญากรรมที่ส่งผลเสียหายต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างรุนแรง การที่จะปฏิบัติตามหลักนิติธรรมตามกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาทุกขั้นตอน อาจไม่ทันต่อการประกอบอาญากรรมได้ โดยเฉพาะในเรื่องเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของบุคคลหรือองค์กรมักจะถูกเก็บไว้เป็นเวลาไม่นานก็ถูกทำลายทิ้งเพื่อลบล้างหลักฐานในการกระทำผิด กระบวนการขออนุญาตตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปกติอาจทำให้เกิดความล่าช้าต่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในคดีเช่นนั้น นโยบายทางอาญาในเชิงรุกในการควบคุมอาญากรรม (Crime Control) จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อความรวดเร็วในการสืบสวนและดำเนินคดีอาญากรรมเกี่ยวกับการฟอกเงินทั้งปวง การที่กฎหมายเรื่องใหม่ๆ ที่ออกมา ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายฟอกเงิน กฎหมายกรมสอบสวนพิเศษ กฎหมายอาญากรรมคอมพิวเตอร์ ล้วนเน้นจุดเด่นของการนำมาตรการรูปแบบใหม่มาใช้ในวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ว่าจะเป็นการล่อให้กระทำความผิด (Entrapment) การติดตามเส้นทางเพื่อควบคุมทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด (Controlled Delivery) หรือมาตรการดักฟังการกระทำความผิด (Wiretapping) ซึ่งมาตรการเหล่านี้แม้จะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่เป็นมาตรการที่ได้ผลในการปราบปรามอาญากรรม ด้วยเหตุนี้ การใช้มาตรการพิเศษดังกล่าวจึงถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของผู้บังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานสืบสวนสอบสวนของประเทศที่เจริญแล้ว ที่เน้นประสิทธิภาพของการปราบปรามอาญากรรมตามนโยบาย Crime Control เป็นหลัก

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ค้นด้วยตัวเองโดยไม่มีหมายค้นก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่อาจออกหมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายนี้

แต่การใช้โพยก๊วน แม้จะเป็นวิธีการโอนเงินข้ามประเทศที่ถือว่าเรียบง่าย (Primitive) ที่สุด กว่าวิธีการโอนเงินผ่านช่องทางอื่นๆ แต่การโอนเงินโดยใช้โพยก๊วนมิได้พึงพาวิธีของ คนเดินโพย (Hawaladar) เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป เพราะพบว่าการใช้คนเดินโพยอาจเกิดความเสี่ยงในเรื่องความรวดเร็วในการส่งและในเรื่องของการถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ แต่ปัจจุบันนี้ การส่งโพยก๊วนอาจทำได้โดยวิธีการอื่นอีกหลายวิธี โดยเฉพาะการติดต่อทางเครื่องมือสื่อสาร อย่างเช่น โทรสาร โทรศัพท์ เทล็กซ์ อินเทอร์เน็ต อีเมล หรือแม้แต่ Cybermoney หรือผู้ให้บริการโอนเงินทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้รับความนิยมมากในปัจจุบันนี้ เพราะแม้จะมีความเสี่ยงที่สูงมากอันเกิดจากความไม่ปลอดภัยของการโอนเงินผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองที่ชัดเจน และยังไม่มี Cybercop หรือตำรวจคอมพิวเตอร์เข้ามาตรวจสอบเต็มรูปแบบ แต่ข้อดีของ Cybermoney คือ สามารถเคลื่อนย้ายเงินข้ามประเทศได้รวดเร็วภายในเวลาไม่กี่นาที ค่าธรรมเนียมต่ำกว่าการโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ อยู่มาก และสามารถส่งเงินได้ในจำนวนไม่จำกัดและอาจไม่ต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงินต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเชื่อว่าเครือข่าย Cybermoney หลายแหล่งอยู่นอกการควบคุมของรัฐของแต่ละประเทศอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะเครือข่ายบริการโอนเงินข้ามประเทศของบ่อนการพนัน (Casino On-line)

ด้วยเหตุนี้ มาตรการทางอาญาทั้งสามประการที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามธุรกิจเงินนอกระบบ เพื่อประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการเข้าถึงการกระทำความผิด โดยมาตรการล่อให้กระทำความผิด และมาตรการ Controlled Delivery เป็นมาตรการที่ใช้ควบคุมที่คนเดินโพยโดยตรง แต่มาตรการดักฟังการกระทำความผิด เป็นมาตรการที่ใช้เข้าถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายธุรกิจโพยก๊วน ไม่ว่าจะอยู่บนอินเทอร์เน็ตหรือไม่ก็ตาม

4.5.1 การล่อให้กระทำความผิด (Entrapment)

ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ มาตรการล่อให้กระทำความผิดเป็นข้อยกเว้นของการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในกระบวนการพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะกฎหมายสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าการใช้มาตรการล่อให้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ เป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง อันได้แก่ การล่อให้ผู้บริสุทธิ์ต้องกระทำความผิด มาตรการดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการใช้อำนาจที่มีขอบด้วยกฎหมาย และย่อมทำให้พยานหลักฐานที่ได้จากการล่อให้กระทำความผิดนั้นมีขอบด้วยกฎหมายดุจกันตามหลักผลของต้นไม้พิษ (Fruit of the Poisonous Tree) สำหรับในประเทศไทย ได้มีการพัฒนานำมาตรการล่อให้กระทำความผิดมาใช้เป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะในคดียาเสพติด และคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สังเกตได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาตัวอย่างต่อไปนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 6397/2541

“จำเลยกระทำความผิดซึ่งหน้า แม้จำเลยจะได้กระทำในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งมีอำนาจในการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78

การที่เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จัดหาธนบัตรให้แก่สายลับไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลย ถือเป็น การแสวงหาข้อเท็จจริง และจากหลักฐานซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจในการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ไม่ถือว่าเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ

การที่พนักงานสอบสวนปกปิดชื่อและตัวสายลับไม่ได้สอบปากคำของสายลับไว้เป็นหลักฐาน ก็เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะสืบหาพยานหลักฐานมาประกอบในการดำเนินคดีและเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะสอบบุคคลใดเป็นพยานก็ได้ การที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสอบปากคำสายลับไว้เป็นหลักฐานไม่ถือว่าเป็นการสอบสวนไม่ชอบ”

คำพิพากษาฎีกานี้แสดงให้เห็นว่า การล่อซื้อยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถทำให้จำเลยแสดงการกระทำความผิดว่าตนขายยาเสพติดและสามารถจับกุมจำเลยมาดำเนินคดีได้นั้น แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้เริ่มต้นในกระบวนการของการกระทำความผิดกฎหมาย แต่ก็ เป็นไปเพื่อให้จำเลยแสดงการกระทำความผิด คือ การค้ายาเสพติดออกมา แม้ว่าในคดีนี้จะไม่ ได้มีการขอหมายจากศาลตามระเบียบเพราะถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ก็ตาม แต่ศาลก็รับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการล่อให้ กระทำความผิดว่าเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่าจำเลยประกอบอาชีพขายยาเสพติดอยู่แล้วก่อนที่จะทำการล่อซื้อ จึงถือว่าจำเลยมี Pre-Disposition ในการกระทำความผิดอยู่แล้ว การใช้อำนาจล่อซื้อของเจ้าหน้าที่จึงไม่ถือว่าเป็น การกระทำเกินปกติ ในการที่จะก่อให้เกิดบุคคลที่ไม่เคยทำความผิดต้องกระทำความผิดเหมือนกับ ในกรณีอื่นๆ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า มาตรการล่อให้กระทำความผิด กรณีล่อซื้อยาเสพติด จากผู้ที่ทำ ธุรกิจการค้ายาเสพติด พยานหลักฐานที่ได้มาย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ ถ้าล่อซื้อยาเสพติดจากผู้ที่ไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด พยานหลักฐานที่ไม่อาจไม่ชอบด้วย กฎหมาย เนื่องจากกระบวนการล่อให้กระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 4301/2543

เมื่อมีการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิ์ดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ของ โจทก์ได้ทั้งทางแพ่งและอาญาซึ่งมีวิธีพิจารณาคดีและการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน

เมื่อโจทก์เลือกที่จะดำเนินคดีอาญาจึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนี้ ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำเลยตามคำฟ้องนั้น นอกจากโจทก์จะต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องแล้ว ยังต้องได้ความว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ด้วย

จำเลยที่ 1 ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการทำซ้ำบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องก่อน ส. ซึ่งรับจ้างทำงานให้โจทก์ไปล่อซื้อ แต่จะมีการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วมีการทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์หลังจากที่ ส. ดงลงซื้อกับจำเลยที่ 3 แล้ว จำเลยที่ 3 ต้องการแถมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ ส. ตามที่ได้ตกลงกันไว้ในวันที่ ส. ไปล่อซื้อ พนักงานของจำเลยที่ 1 อาจนำแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรเครื่องต้นแบบเข้ามาใช้เป็นต้นแบบบันทึกถ่ายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ลงในแผ่นข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องที่ ส. ล่อซื้อ ในช่วงเวลาหลังจากหลังจากที่จำเลยที่ 1 ประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ที่โรงงานเสร็จแล้วส่งไปยังสำนักงานของจำเลยที่ 1 เพื่อรอส่งมอบให้ลูกค้าที่สั่งซื้อตามเวลาที่นัดไว้ การทำซ้ำบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ ส. ล่อซื้อนั้นเป็นการทำซ้ำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ หลังจากวันที่ ส. ไปล่อซื้อแล้วเพื่อมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำซ้ำให้แก่ ส. มิใช่การทำซ้ำโดยผู้กระทำความผิดอยู่แล้วก่อนการล่อซื้อ น่าเชื่อว่าการกระทำผิดดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการล่อซื้อของ ส. ซึ่งได้รับจ้างให้ล่อซื้อจากโจทก์ เท่ากับโจทก์เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด โจทก์ย่อมไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้

ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้

ตัวอย่างนี้เป็นคดีที่เกี่ยวกับการล่อซื้อสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ Microsoft Windows และ Microsoft Office ซึ่งตามปกติเวลาซื้อคอมพิวเตอร์ร้านคอมพิวเตอร์จะติดตั้งให้เราอยู่แล้ว มิเช่นนั้นเราก็ไม่สามารถใช้เครื่องนั้นได้ ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือโปรแกรมนี้หนึ่งชุดสามารถมีผู้ใช้ได้เพียงคนเดียวเท่านั้น การที่ร้านคอมพิวเตอร์ลงโปรแกรมชุดนั้นให้กับลูกค้าหลายคน ถึงแม้ว่าจะเป็นแผ่นที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง ย่อมเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงระหว่างบริษัทกับผู้ใช้โปรแกรม (License Agreement) ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง การล่อซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นสิ่งที่ตามปกติแล้วกระทำได้และกระทำกันอยู่ทุกวัน แต่ในกรณีนี้ศาลฎีกาได้ตีความว่า ผู้ที่กระทำการล่อซื้อ อันได้แก่ ส. เป็นผู้ได้รับว่าจ้างจากบริษัทเจ้าของลิขสิทธิ์ให้กระทำการ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ส. เป็นผู้ที่มีอำนาจใช้มาตรการล่อให้กระทำความผิดได้หรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาได้ตัดสินแล้วว่า การกระทำของนาย ส. เป็นการล่อให้จำเลยกระทำความผิด ถ้านาย ส. ไม่

ล่อให้มีการกระทำความผิดจำเลยคงจะไม่ทำซ้ำโปรแกรมลิขสิทธิ์ดังกล่าว พยานหลักฐานที่ได้จากการล่อซื้อจึงมีขอบด้วยกฎหมาย แตกต่างจากการให้ความเห็นท้ายฎีกาของรองศาสตราจารย์เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์ ซึ่งให้ความเห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการล่อซื้อไม่สามารถรับฟังในชั้นศาลได้ เว้นแต่จะได้จากกระบวนการล่อซื้อของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และต้องล่อซื้อกับบุคคลผู้ที่มีพฤติกรรมการกระทำความผิดอยู่แล้วก่อนการล่อซื้อ (Pre-Disposition) ด้วยเหตุนี้ การล่อซื้อที่ขอบด้วยกฎหมาย ได้แก่การล่อซื้อของเจ้าหน้าที่ หรือการล่อซื้อของเอกชนหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยขอความช่วยเหลือ แจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ถูกต้องตามระเบียบเท่านั้น เอกชนคงไม่สามารถใช้มาตรการล่อซื้อได้ตามลำพัง นี่คงเป็นเหตุที่ทำให้นาย ส. ไม่อาจอ้างการล่อซื้อโปรแกรมละเมิดลิขสิทธิ์ของตนต่อศาลได้

แต่จากประสบการณ์ของข้าพเจ้า การล่อซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์อาจกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และนายผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ก่อนการล่อซื้อแต่ละครั้ง จะต้องทำการขอมายค้นจากศาลก่อนเป็นอันดับแรก ระบุชื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ สินค้าที่ถูกละเมิด และสถานที่ที่จะทำการล่อซื้อหรือตรวจค้น โดยเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องจะเข้าไปล่อซื้อในร้านค้าหรือสถานที่เป้าหมายเท่านั้น จะล่อซื้อจากร้านค้านอกเป้าหมายคงไม่ได้ และในการปฏิบัติงานได้ถูกกำชับว่า ผู้แทนเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องไปปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจ ตัวแทนเจ้าของลิขสิทธิ์จะไปปฏิบัติการล่อซื้อตามลำพังไม่ได้ และพบว่าการล่อซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ตามขั้นตอนทุกประการจะเป็นการล่อให้กระทำความผิดที่ถูกต้องและพยานหลักฐานที่ได้จากการล่อซื้อก็เป็นพยานหลักฐานที่ขอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ การล่อซื้อจะชอบหรือไม่ชอบประการใด ขึ้นอยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการล่อซื้อเป็นสำคัญ

จากที่ได้อธิบายมาข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบของการล่อให้กระทำความผิดที่ขอบด้วยกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

(1) จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

การล่อให้กระทำความผิดไม่ว่าในประเทศใดจะต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนพิเศษ พนักงานอัยการ สายลับ เอกชนที่มีสิทธิ์ตามกฎหมายบัญญัติ เช่น ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ เป็นต้น และความผิดที่มีการล่อให้กระทำความผิดจะต้องเป็นความผิดภายใต้กฎหมายบัญญัติด้วย

(2) ผู้ที่ถูกล่อให้กระทำผิดจะต้องเป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ

คุณสมบัติของผู้ที่ถูกล่อให้กระทำความผิดมีความสำคัญมาก เพราะถ้าผู้ที่ถูกล่อภายหลังพบว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การล่อให้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ย่อมไม่ขอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ถูกล่อจะต้องได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการกระทำความ

ผิดมาแต่เก่าก่อน หรือ มี Pre-Disposition การที่ปล่อยให้คนที่ไม่มีพฤติกรรมหรือมีความคิดที่จะกระทำความผิดตั้งแต่แรก ถือว่าเป็นการปล่อยให้กระทำความผิดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จุดนี้ต้องให้ความสำคัญมาก เพราะในต่างประเทศบ่อยครั้งที่มีการปล่อยให้ผู้บริสุทธิ์กระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ได้เสนอเงื่อนไขที่เกิดธรรมดาจนผู้นั้นไม่อาจปฏิเสธได้ เช่น เสนอค่าตอบแทนที่มากกว่าที่จะได้จากการกระทำความผิดตามปกติหลายเท่า ด้วยเหตุนี้ จึงต้องให้การปล่อยให้กระทำความผิดแต่ละครั้งต้องมีการขออนุญาตต่อศาลก่อน เพื่อให้ศาลเป็นผู้กลั่นกรองความถูกต้องขั้นหนึ่ง

(3) จะต้องขออนุญาตต่อศาล

เมื่อประสงค์จะใช้มาตรการปล่อยให้กระทำความผิด จะต้องขออนุญาตต่อศาลก่อนทุกครั้ง เพื่อให้ศาลได้พิจารณาในเบื้องต้นว่าสมควรที่จะให้ใช้มาตรการนี้หรือไม่ การใช้มาตรการปล่อยให้กระทำความผิดโดยไม่ขออนุญาตต่อศาลอาจเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่

เมื่อพิจารณาในเรื่องของการใช้โพยก๊วน การใช้มาตรการปล่อยให้กระทำความผิดจะกระทำเพื่อวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว ได้แก่ การให้ผู้กระทำความผิดแสดงโพยก๊วนออกมาเท่านั้นเอง และจะสามารถใช้มาตรการนี้ได้กับคนที่เดินโพยก๊วนเท่านั้น ถ้าการใช้โพยก๊วนไม่มีคนเดินโพยก๊วนแต่ส่งโพยก๊วนทางเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องหันไปใช้วิธีการของการดักฟังการกระทำความผิดมากกว่า แต่อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันทั้งโพยก๊วนระบบของจีนและระบบของ Hawala ยังใช้ คนเดินโพยก๊วนอยู่ ซึ่งอาจได้แก่ ผู้ทำธุรกิจโพยก๊วนหรือผู้ที่เดินทางเข้าออกประเทศบ่อยครั้ง หรือแม้แต่เจ้าของโพยก๊วนเอง เนื่องจากการส่งโพยก๊วนด้วยตัวคน แม้จะช้ากว่าการส่งผ่านเครื่องมือสื่อสารต่างๆ แต่ย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเพราะเป็นการติดต่อด้วยตัวเอง และระบบการส่งเงินทางเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันยังมีความเสี่ยงสูงในเรื่องหลักประกันความปลอดภัยในการส่ง และอาจถูกบุคคลอื่นเข้าถึงและขโมยเงินไปใช้ได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ การส่งเงินโดยใช้โพยก๊วนยังมี “คน” เป็นตัวกลางอยู่ และเจ้าหน้าที่สามารถทำการล่อซื้อโพยก๊วนจากผู้ถือได้คล้ายๆกับกรณีการขอซื้อตราสารทางการเงินต่างๆ

แต่ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะทำการล่อซื้อโพยก๊วนนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาตามหลัก Pre-Disposition ก่อนว่า บุคคลนั้นมีลักษณะการประกอบอาชีพเป็นคนเดินโพยก๊วน หรือประกอบธุรกิจร้านโพยก๊วน หรือเป็นพวกองค์กรอาชญากรรมที่ลักลอบขนเงินออกนอกประเทศเพื่อการฟอกเงินหรือสนับสนุนการประกอบอาชญากรรมอื่นๆ เป็นต้น เจ้าหน้าที่คงจะใช้วิธีการสุ่มตัวเลือกไม่ได้ จะต้องเก็บข้อมูลจนเป็นที่พอใจว่าบุคคลนั้นใช้โพยก๊วนลักลอบขนเงินออกนอกประเทศ ส่วนเจ้าหน้าที่ที่น่าจะใช้มาตรการล่อซื้อโพยก๊วนได้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ศุลกากร

4.5.2 การดักฟังการกระทำความผิด (Wiretapping)

มาตรการดักฟังการกระทำความผิดเป็นมาตรการที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับการเก็บข้อมูลหรือหาเบาะแสจากการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่อาศัยปัจจัยทางเทคโนโลยีเข้าช่วย เช่น เครื่องมือสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ทำให้การประสานงานในการประกอบอาชญากรรมทำได้รวดเร็วขึ้น และก่อให้เกิดร่องรอยของการประกอบอาชญากรรมน้อยลง ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานเพื่อหาเบาะแสในการกระทำความผิดได้ยากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ เพื่อที่จะให้การทำงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่จะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดักจับข้อมูลจากการกระทำความผิดบนเทคโนโลยีเหล่านั้นให้ทันต่อความก้าวหน้าของอาชญากรรม

อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่เลือกใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดกับบุคคลหรือองค์กร ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ดังนั้น การใช้มาตรการนี้จะต้องให้ด้วยความระมัดระวัง และจะต้องเป็นไปเพื่อแสวงหาเบาะแสหรือพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเท่านั้น เช่นเดียวกับการใช้มาตรการล่อให้กระทำความผิด การที่จะดักฟังการกระทำความผิดแต่ละครั้งจะต้องมี Probable Cause หรือเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลสองฝ่ายได้มีการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์จากการกระทำความผิด ไม่ใช่ไปดักฟังใครได้ตามใจชอบ

สำหรับขั้นตอนการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดของไทย แม้จะไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดแนวทางในการพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด แต่เชื่อว่าในปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ของไทยได้ใช้มาตรการนี้อยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากส่วนใหญ่ความเคลื่อนไหวในการกระทำความผิดจะไม่กระทำโดยโจ่งแจ้ง และมักจะกระทำอย่างลับมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการนี้เครื่องมือสื่อสารจะเป็นประโยชน์มากในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กระทำความผิด ยิ่งเครื่องมือสื่อสารใช้เทคโนโลยีที่สูงมากเท่าใด เจ้าหน้าที่ก็จะสามารถตรวจจับการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กระทำความผิดได้ยากเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ กฎหมายของต่างประเทศจึงได้รับรองการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด เพื่อให้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงการกระทำความผิดมีมากยิ่งขึ้น โดยจะออกเป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ Electronic Surveillance หรือมาตรการบังคับที่ใช้กับสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงได้แก่ Digital Telephony Act และแนวโน้มของศาลต่างประเทศในปัจจุบันจะยอมรับพยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังของเจ้าหน้าที่มากขึ้น เท่าที่มาตรการนี้ได้ถูกใช้อย่างสุจริตและไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของสังคมโดยรวม

สำหรับองค์ประกอบของการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ มีดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อ (Probable Cause) ว่ามีการติดต่อสื่อสารเพื่อการประกอบอาชญากรรมเช่นนั้นจริง
- (2) การจะใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด ณ ที่ใด จะต้องทำการขออนุญาตจากศาลก่อน การดักฟังโดยไม่ขออนุญาตอาจเป็นการดักฟังที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้
- (3) ห้ามมิให้ใช้มาตรการดักฟังเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกจากที่ระบุไว้ในคำขอต่อศาล

การใช้มาตรการดักฟังมิใช่จะใช้ได้ตลอดเวลา และกับใครก็ได้ เราไม่สามารถจะตั้งเครื่องมือใช้ในการดักฟังทางเครื่องมือสื่อสารและเปิดเอาไว้ทั้งวันได้ เพราะข้อมูลที่ได้จากการดักฟังตลอดเวลานั้นมีทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ได้แก่ การสนทนาที่เป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างญาติมิตร การนิทนาบรำยบุคคลในภาวะปกติ หรือเรื่องอื่นใดที่ผู้สนทนาไม่ต้องการจะให้ผู้อื่นได้รับรู้ ด้วยเหตุนี้ การใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดจึงควรใช้เฉพาะเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น อันได้แก่เวลาที่อาชญากรได้ลงมือกระทำความผิดหรือติดต่อประสานงานเพื่อการกระทำความผิด ตามปกติ การดักฟังทางเครื่องมือสื่อสาร โดยเฉพาะ โทรศัพท์ จะกระทำโดยใช้เทป เมื่อดักฟังเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำเทปมาเสนอต่อศาล เจ้าหน้าที่ควรจะต้องติดต่อการสนทนาของคู่กรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดออก เพราะการนำเสนอเทปส่วนที่เป็นการสนทนาส่วนตัวอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่อาจถูกฟ้องฐานละเมิดได้ แต่อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นการใช้มาตรการดักฟังกับผู้กระทำความผิดหรือองค์กรอาชญากรรมอยู่แล้ว ตามหลัก Pre-Disposition ก็ไม่น่าจะเป็นปัญหา แต่ถ้าเป็นการใช้มาตรการดักฟังกับบุคคลธรรมดา โดยตั้งข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทั้งที่บุคคลนั้นไม่เคยมีพฤติกรรมว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตั้งแต่แรก การกระทำเช่นนี้มีความเสี่ยงต่อการที่เจ้าหน้าที่จะถูกฟ้องร้องในเรื่องการใช้อำนาจโดยมิชอบมาก ในกรณีที่เทปจากการดักฟังไม่ได้ชี้ว่าบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่เป็นการนำเสนอเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้นซึ่งทำให้เกิดความน่าอับอายต่อสาธารณชน

กรณีนี้จะแตกต่างจากการใช้ระบบโทรทัศน์ (Indoor Television) วงจรปิดเพื่อจับตาดูผู้ต้องสงสัยประกอบอาชญากรรมตามสถานที่สาธารณะหรือแม้แต่ที่โรงแรม โดยทั่วไปแล้วบุคคลหรือห้างร้านสามารถติดตั้งและเปิดกล้องประเภทนี้ได้ตลอดเวลา และเทปที่ได้จากการบันทึกกล้องวงจรปิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ โดยเฉพาะในต่างประเทศ เนื่องจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและห้างร้าน ในการตรวจตราการประกอบความผิดที่

เกิดขึ้นในสถานที่ๆนั้นๆได้เป็นอย่างดี และวิธีนั้นมักไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของบุคคลเนื่องจากบันทึกได้แต่ภาพไม่มีการบันทึกเสียง แต่เทปที่ได้จากการบันทึกจะใช้ได้มากน้อยเพียงใดในชั้นศาล ขึ้นอยู่กับความคมชัดของภาพ และรายละเอียดที่เก็บได้จากการกระทำคามผิดทั้งหมดว่าครบถ้วนเพียงใด

กรณีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดจึงเทียบไม่ได้กับการดักฟังทางโทรศัพท์ เพราะระดับของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่างกัน

แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง ถ้าเป็นการดักฟังทางเครื่องมือสื่อสารประเภทอื่นๆ เช่น โทรสาร เทเล็กซ์ เครื่องข่ายอินเตอร์เน็ต การดักฟังตามสื่อเช่นนี้จะใช้ได้มากน้อยเพียงใด เห็นว่าใช้ได้เท่าที่เกี่ยวข้อกับการแสวงหาความจริงจากการกระทำคามผิดเท่านั้น และต้องไม่เกี่ยวข้อกับวัตถุประสงค์อื่นใดนอกจากการกระทำคามผิด ทั้งนี้เนื่องจากธุรกรรมทางการเงินที่ผิดกฎหมาย มักจะกระทำผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าการใช้บริการของสถาบันการเงินตามปกติ และผู้ทำธุรกรรมจะติดต่อกันโดยใช้โทรสารและอินเตอร์เน็ตมากกว่าสื่ออื่นๆ เพราะเจ้าหน้าที่สามารถตรวจหาร่องรอยของการกระทำคามผิดได้ยากกว่า หรือแม้แต่การใช้ไพอยก็วน พบว่ามีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ทำธุรกรรมผ่านโทรสารมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ การดักสัญญาณการส่งโทรสาร หรือการล้วงข้อมูล (Hack) เข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่น่าสงสัยว่าจะกระทำธุรกรรมโดยใช้ไพอยก็วนอย่างผิดกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากในกฎหมายของต่างประเทศในส่วนของ Electronic Surveillance เจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการได้อย่างไม่จำกัดเกี่ยวกับการดักฟังทางเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำคามผิด โดยเฉพาะในกรณีองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ของไทยจะนำมาตรการ Electronic Surveillance มาใช้ เห็นว่าควรจะต้องอยู่บนองค์ประกอบพื้นฐานสองประการที่กล่าวมาในตอนต้น ได้แก่ บุคคลที่เราจะใช้มาตรการนี้ด้วยจะต้องเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในการประกอบอาชญากรรมอยู่แล้ว และในการใช้มาตรการนี้แต่ละครั้งจะต้องทำการขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรที่ถูกต้องต่อศาล เว้นเสียแต่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีสูญสลายหรือถูกทำลาย เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการ Electronic Surveillance ไปก่อน และรีบขอหมายจากศาลในภายหลังได้

ตัวอย่างของหน่วยงานในประเทศไทยที่มีการใช้มาตรการดักฟังการกระทำคามผิด ได้แก่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกัน

และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 14 เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งเป็นที่มาของการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดนั่นเอง

แนวทางของการใช้มาตรการเข้าถึงข้อมูลของการกระทำความผิด อยู่ในมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545^{๖๖} กล่าวคือ เพื่อการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เข้าไปในสถานที่เพื่อค้นตัวบุคคล จับกุมหรือสอบสวนบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และในมาตรา 14 จัดว่าได้กำหนดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์ โทรสาร เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องข่ายสารสนเทศอื่น ที่อาจถูกใช้เพื่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เป็นการเปิดทางให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจในการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด (Wiretapping) และมาตรานี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดได้ว่า เจ้าหน้าที่จะต้องกระทำการขออนุญาตต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อใช้มาตรการดักฟัง และต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (2) เมื่อมีเหตุควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

และเมื่อต้องการเปลี่ยนเงื่อนไขของมาตรการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีเปลี่ยนไป ให้เจ้าหน้าที่แจ้งเรื่องในอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสามารถเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ได้สั่งไว้แล้วได้ตามสมควร เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

และขณะนี้ได้มีการร่างระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการได้มาและการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติดดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น โดยข้อมูลข่าวสารในความหมายของระเบียบนี้ ได้แก่ เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่ออันเจ้าพนักงานได้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาตามคำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

^{๖๖} มาตรการเข้าถึงข้อมูลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ ได้รับการเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2545 มาตรา 9

และในการขออนุญาตต่อศาลเพื่อใช้มาตรการนี้ จะต้องทำคำขออนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยแสดงให้เห็นถึงเหตุจำเป็นและเหตุที่ทำให้เชื่อว่าเป็นพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ จะต้องระบุวิธีการที่จำเป็นในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น เอกสาร เสียง ภาพ แผนภูมิ ระบบแสดงตำแหน่งของเครื่องมือ ระบบโทรคมนาคม ระบบทะเบียนผู้เช่าและผู้ใช้ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินเข้าถึงข้อมูล หน่วยงานที่ใช้มาตรการนี้จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

4.5.3 การใช้มาตรการติดตามทรัพย์สินในระหว่างการกระทำความผิด (Controlled Delivery)

มาตรการนี้เป็นมาตรการทำนองเดียวกันกับมาตรการดักฟังการกระทำความผิด แต่เป็นการติดตามความเคลื่อนไหวของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของผิดกฎหมายต่างๆ เช่นยาเสพติด ซีดี้เถื่อน อาวุธสงคราม ฯลฯ โดยภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้แก่ การติดตามไปให้ถึงที่อยู่ของทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้จากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นภูมิสำเนาหรือสถานประกอบการของผู้กระทำความผิดหรือแหล่งอื่นใด การติดตามทำได้โดยตามร่องรอยของการเคลื่อนไหวของอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นการสะกดรอยตาม หรือใช้มาตรการ Wiretapping ดักฟังการสนทนาระหว่างผู้กระทำความผิด พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ทราบเส้นทางการเคลื่อนที่ของทรัพย์สินเช่นว่านั้นและเข้าไปจับกุมและบังคับเอาทรัพย์สินในที่สุด

สำหรับการใช้โพงก๊วน เจ้าหน้าที่อาจต้องติดตามผู้ที่ตั้งข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้ถือโพงก๊วน โดยดูว่าโพงนั้นออกโดยใคร ถูกโอนให้ใครบ้าง และสุดท้ายจะนำไปขึ้นเงินปลายทางที่ใด เมื่อได้ข้อมูลแล้วให้ติดตามบังคับเอาโพงก๊วนมาจากผู้ถือโพงก๊วนที่แท้จริง หรือถ้าใช้ทรัพย์สินอื่นเป็นโพงก๊วนเช่น รถยนต์ ทองคำ หรือวัตถุมีค่าอื่นๆ เจ้าหน้าที่ก็จะต้องติดตามหาแหล่งที่อยู่ ที่มาที่ไปของทรัพย์สินเช่นว่านั้นให้ได้

จากที่ได้อธิบายมาทั้งหมดนี้ มาตรการในกระบวนวิธีพิจารณาคความอาญาทั้งสามประการสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมทางการเงิน รวมถึงการใช้โพงก๊วน เพียงแต่มีข้อควรพิจารณาบางประการในการใช้มาตรการทั้งสามข้างต้นเพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ชอบด้วยกฎหมาย อันได้แก่ บุคคลที่เจ้าหน้าที่จะเลือกใช้มาตรการใด มาตรการหนึ่งในสามอย่างนั้น จะต้องแน่ใจว่าเป็นผู้ที่มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดตั้งแต่แรก จะใช้มาตรการแบบสุ่มกับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่ได้ ประการที่สอง การใช้มาตรการทั้งหลายเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด อันได้แก่ การขอ

อนุญาตต่อศาลในการขอยกก่อนที่จะออกปฏิบัติการ ถ้าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการโดยไม่มีหมายการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่อาจเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ ประการที่สาม การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นมาตรการใดๆ จะต้องไม่ทำให้กระทบกระเทือนถึงสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนมากจนเกินสมควรแก่การปราบปรามอาชญากรรม

4.6 มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.

เนื่องจากประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 ไปแล้ว ประเทศไทยจึงต้องมีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้รองรับมาตรการทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญานี้ ในอันที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากที่สุด อนึ่ง เราได้มีมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา วรรค 2 ว่าด้วยการปกปิดซ่อนเร้นแหล่งที่มาของเงินด้วยวิธีการอื่นใดนอกจากฐานความผิดทั้งเจ็ดฐาน ถือเป็นกรกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เป็นมาตรการที่เข้าไปตีความให้การระบวงการใช้โปกก๊วนเป็นการกระทำการฟอกเงินในระดับหนึ่ง แต่เนื่องด้วยอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้มาตรการในการริบและยึดทรัพย์สินเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการริบและยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยบัญญัติไว้แยกต่างหากจากมาตรการตามกฎหมายฟอกเงินฟอกเงิน ดังนั้น มาตรการบังคับเอาทรัพย์สินตามอนุสัญญานี้มิได้ถูกจำกัดไว้เฉพาะในความผิดฐานการฟอกเงินเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการกระทำความผิดอื่น ดังบัญญัติให้เป็นความผิดตามอนุสัญญา ดังต่อไปนี้

- 1) ความผิดฐานการเข้ามีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (อนุสัญญาข้อ 5)
- 2) ความผิดฐานฟอกเงิน (อนุสัญญาข้อ 6)
- 3) ความผิดฐานคอร์รัปชัน (อนุสัญญาข้อ 8)
- 4) ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (อนุสัญญาข้อ 23)

จากที่ได้ศึกษามาแล้วว่ากระบวนการใช้โปกก๊วนมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเป็นเส้นทางในการเคลื่อนย้ายเงินที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ และมีความเกี่ยวพันกับกระบวนการคอร์รัปชันในบางประเทศในแถบเอเชียใต้และตะวันออกกลาง ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการปฏิบัติการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงสมควรให้มีการกำหนดให้การเคลื่อนย้ายเงินโดยใช้โปกก๊วน หรือการทำธุรกิจเกี่ยวกับโปกก๊วน เป็นการประกอบอาชญากรรมในลักษณะที่เป็นองค์

กรอาชญากรรมข้ามชาติด้วย และผู้ใดก็ตามที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจของโพยก๊วน ไม่ว่าจะ เป็นผู้สั่งจ่ายโพยก๊วน คนเดินโพย ผู้ถือโพยก๊วนเพื่อเรียกให้ชำระเงิน ณ ร้านโพยก๊วนปลายทาง ให้ถือว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Organized Criminal Group or Structured Group) ตามอนุสัญญาข้อ 5 ทั้งสิ้น

และในอนุสัญญานี้ได้สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ใช้มาตรการ Freezing or Seizure หรือ มาตรการยึดอายัดมิให้มีการยกย้ายทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดออกนอกเขตอำนาจ ศาล และมาตรการ Controlled Delivery หรือมาตรการติดตามสิ่งของผิดกฎหมายหรือสิ่งของที่ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งมาตรการทั้งสองนี้สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ติดตามผู้กระทำ ผิดเกี่ยวกับการใช้โพยก๊วนเพื่อการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นผู้ถือโพยก๊วน คนเดินโพย หรือผู้ออกโพยก๊วน หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตาม บังคับเอาจับตัวโพยก๊วน มาตรการเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการติดตามเส้นทางแห่งการ กระทำความผิดและเป็นมาตรการที่เสริมประสิทธิภาพของมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินได้อีกทางหนึ่ง

มาตรการอีกส่วนสองภายใต้อนุสัญญานี้ได้แก่ มาตรการในการบังคับให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องแจ้งรายงานธุรกรรมทางการเงิน หรือเรียกพยานหลักฐานอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่ประ โยชน์ในการดำเนินคดี ตามอนุสัญญา มาตรา 12 (6) เพื่อเข้าไปตรวจสอบว่าสถาบันการเงิน ทั้งหลายมีการใช้โพยก๊วนเพื่อการโอนเงินสนับสนุนองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือไม่ โดยนำ แนวทางในส่วนนี้ไปพัฒนากฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินของ ไทยได้ ภายใต้การควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank Secrecy Regulations) ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการกำหนดให้การใช้โพยก๊วนเป็นหนึ่งในฐานความผิดในลักษณะขององค์กร อาชญากรรมข้ามชาติแล้ว เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐสงสัยว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดมีการใช้ โพยก๊วนเพื่อลักลอบนำเงินออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมาย สามารถเข้าไปตรวจสอบบุคคล หรือหน่วยงานเช่นว่านั้นได้โดยตรง ภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้าม ชาติของไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้

มาตรการในส่วนที่สามที่ส่งเสริมการทำงานของเจ้าหน้าที่ภายใต้อนุสัญญานี้ ได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับความช่วยเหลือในด้านเทคนิค (Electronic Surveillance Technique) เพื่อส่งเสริมการประสานงานระหว่างประเทศในเรื่องข้อมูล เกี่ยวกับเส้นทางที่ใช้ในการกระทำความผิด ของบุคคลผู้ต้องสงสัย เส้นทางลักลอบนำของหรือเงินตราออกนอกประเทศอย่างผิด กฎหมาย (Contraband) ข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ไม่ว่าจะเป็นตราสารหรือหลักทรัพย์อื่นๆ ทั้งนี้ มาตรการเกี่ยวกับการดักฟังการกระทำ ความผิด (Wiretapping) ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการช่วยเหลือทางเทคนิคแบบ

Electronic Surveillance ด้วย เนื่องจากเจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดได้ผ่านเครื่องขายนัยโทรศัพท์ (Pen- Register) หรือผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตได้ และรัฐบาลจะต้องพัฒนาในเรื่องของระบบการเก็บฐานข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติโดยก่อตั้งหน่วยงานวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หรือ Financial Intelligence Unit (FIU) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นในเรื่องของข้อมูลของบุคคลที่ใช้โพงก๊วนหรือมีความเกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย